EMEK

6

sosyalizme ve demokrasiye karşı zorbalık

İKTİDARIN BASKI ÇABA

SADUN AREN

Son günlerde demokratik haklara ve sosyalist harekete karşı resmi hükümet baskısında elle tutulacak kadar belirgin bir yoğunlaşma olmuştur. Gerçekten, boykotlar, işgaller *ve anti-emperyalist gösteriler* dolayısiyle haklarında takibata girişilmiş olan öğrenci sayısı çok kabarıktır. Ayrıca kitap toplatmaları ve yazarlar hakkında açılan davalar da hızla artmaktadır. Davaların tutuklu olarak görülmesi usulü de tekrar canlandırılmak istenmektedir. Nihayet -ve belki hepsinden vahim olarak- aralarında TÖS gibi öğretmenlerin yarısından çoğunu kapsayan bir teşekkülün de bulunduğu 19 dernek hakkında sudan bir gerekçeyle kapatılmaları için tahkikat açılmıştır. *Kısa bir süre önce de,* yurdun çeşitli yerlerinde şubeleri de bulunan Demokratik Devrim Derneği hakkında gene sudan ve geçersiz bir gerekçeyle tahkikat açılmış ve Dernek, tahkikatın sonuna kadar kapatılmıştır.

Bütün bunlar, vatandaşın Anayasa *ile teminat altına alınmış olan* demokratik haklarına yöneltilmiş saldırılardır. Sosyalist hareket ve onun tabanını teşkil eden işçi ve emekçi sınıfları, demokratik haklara yöneltilmiş olan bu saldırılara elbette karşı çıkacak, demokratik hakların daraltılmasına göz yummak şöyle dursun, tersine daha da genişletilmesi için mücadele edecektir.

Demokratik haklar ve özellikle sosyalist hareket üzerindeki baskıların *yoğunlaştırılmasının amaç ve ne*denlerini ortaya koymak, buna karşı yürütülecek mücadele bakımından da önemlidir.

Bilindiği gibi memleketimizde işçi sendikaları geç ve güdümlü bir şekilde kurulmuş oldukları halde, kısa zamanda büyük güç ve etkinlik kazanmışlar ve üyelerine -ki çoğunlukla büyük iş yerlerinde çalışan işçilerdir- oldukça ileri haklar sağlanmışlardır. Son sıralarda, asgari ücretlerin bütün yurt çapında yükseltilmiş olması ve emeklilik haklarının geliştirilmesi de bu yönde atılmış önemli adımlardır.

Oysa, bilindiği gibi, sermayedar sınıflar memleketin kalkındırılması hareketini (ki bu kendilerinin daha da zenginleşmesiyle ayni şey demektir) sadece işçilerin sırtından yürütmek isterler. Bundan ötürü de, işçi haklarındaki gelişmelerin işgücü maliyetini artırdığından, bu şartlar altında memleketi kalkındırmanın (kendilerinin daha zengin olmalarının) mümkün olmadığından yakınmakta ve işçi sınıfına 'dur' demenin artık zamanı geldiğini söylemektedirler. Diğer taraftan *sosyalist hareket, partisi,* çeşitli dernekleri ve yayınlarıyla işçi sınıfı hareketlerini desteklemektedir. İşte bütün bu oluşumlar sermayedar sınıfları derin bir şekilde rahatsız etmektedir. Bunlar Hükümetin bu konularda kesin ve sert tedbirler almasını istemekte ve bu yönde Hükümet üzerinde baskı yapmaktadırlar. Adalet Partisi *iktidarının* aşırı (sol) akımlarla mücadelede acz gösterdiğini ısrarla tekrarlamak, bu baskının en bilinen ve yaygın şeklidir.

Bu arada, pek yaklaşmış olan seçimlerde kendisini iktidara namzet gören CHP yöneticileri de, sermayedar sınıfların güvenini kazanmak zorunluğunu duymakta ve sosyalist akıma karşı çıkmaktadırlar. Böylece, sermayedar sınıfların iki büyük partisi bu konuda fiili bir koalisyon kur*muş bulunanmaktadırlar.* Son sıralarda demokratik haklara ve sosyalist harekete karşı baskıların yoğunlaştırılmasının nedeni işte bu koalisyonun fiilen gerçekleştirilmiş olmasıdır.

Demokratik haklara ve sosyalist harekete karşı yöneltilmiş olan baskıların yoğunlaştırılmış olmasının daha uzun vadeli diğer bir amacı, sosyalist hareketi yozlaştırmak ve sermayenin doğrultusunda tutmaktır.

Bilindiği gibi memleketimizde sosyalist hareket bir yandan hızla gelişmekte, diğer yandan da kendi içinde bir arınma mücadelesi vermektedir. Bu durumda, sermayedar sınıfların *baskılarını artırması, sosyalist ha*reket içindeki mücadelede tavizkâr eğilimlerin kuvvet kazanması gibi bir etki yapabilir. Gerçekten, yurdumuzda artık, sermayedar sınıflar için, bir sosyalist hareketin ve onun partisinin varlığına tahammül zorunluğu vardır. Böyle olunca, sermayedar sınıfların bütün gayretlerinin sosyalist hareketi ve onun partisini yozlaştırarak, onun etkin bir kuvvet olmaktan çıkmasını sağlamak noktasında toplanacağı açıktır.

Özetleyecek olursak, Hükümetin demokratik haklar ve sosyalist hareket üzerindeki baskılarının artmasının kısa vadeli amacı, işçi sınıfının artan ekonomik taleplerine 'dur' diyebilmek, uzun vadeli amacı da, işçi sınıfının siyasi hareketini (sosyalizmi) yozlaştırmaktır. Baskıların seçimlere yaklaşılan şu sıralarda artmasının nedeni ise, sermayedar sınıfların muhalefetteki partilerinin, özellikle CHP'nin de bu konuda AP ile anlaşması, onunla zımni bir koalisyon yapmış olmasıdır.

Demek oluyor ki, hakim sınıf partilerinin öğrencileri hapse attırmak, kitap toplatmak ve dernek kapatmaktan, kuyudan adam çıkarmağa kadar varan bütün hareketlerinin temelinde sermayedar sınıfların çıkarları yatmaktadır.

Bu durumda sosyalistlerin yapacağı mücadele, sermayedar sınıfların ve onların partilerinin hareketlerinin altında yatan bu sınıfsal çıkar ve maksatları olanca açıklığıyla emekçi halka anlatmak, onların baskılara karşı direnmelerini sağlamak şeklinde olacaktır. Unutmamak lâzımdır ki, burjuva demokratik hakları sonuna kadar geliştirmek te, burjuvazinin değil, iş-

LARI

çi ve emekçi sınıfların görevidir. Bundan ötürüdür ki, demokratik mücadele sosyalist mücadelenin ayrılmaz bir parçasıdır.

Baskıya karşı mücadelenin yolu, ondan sakınmak, ona intibak etmek değil, fakat topluca ona karşı çıkmak, onu göğüslemektir. Demokratik haklar ancak bu yolla geliştirilir, faşizm (eğer böyle bir şey söz konusu olsa bile) ancak bu yolla önlenir.

Bu vesileyle pratik önemi büyük olan bir konuya da dikkatleri çekmek isteriz. Bilindiği gibi topluca yürütülecek olan bu mücadelede, elbette ki, herkes değil fakat ancak bazı kimseler işlerinden, hürriyetlerinden yoksun bırakılıp perişan edilmek istenirler. Bunlara yalnız manevi değil maddî yönden de destek olmak ve bu maksatla bir yardımlaşma sandığı kurmak acil bir zorunluk, bir görev halini almıştır.

Son olarak yurdumuzda faşizmin kolay kolay kurulamayacağına da işaret etmek isteriz. Sermayedar sınıfların iktidarlarını zor kullanarak yürütmeleri demek olan faşizm, bu sınıfların güçlü (yapıcı ve becerikli) ve itibarlı olmaları halinde mümkündür. Gerçekten, memleketi kalkındıracak güçte ve orta sınıfları, özellikle orduyu ve gençliği peşinden sürükleyebilecek bir itibarda olmayan sermayedar sınıfların zorbalık (faşizm) yapabilmelerine, elbette ki, imkân yoktur.

Memleketimizdeki s e r mayedar sınıflar bu her iki nitelikten de yoksundur. Baskı tedbirleri özentidir, beyhude çabalardır.

ADİL ÖZKOL

KIRAT DİZGİNLERDEN ŞİKÂYETÇİ

İktidara geldiği ilk günden beri teminat müesseseleri ile gittikçe arası açılan A.P. iktidarı savcılara baskılar yapmak, Danıştay kararlarını dinlememek, Yüksek seçim kuruluna kıyasıya saldırmak serisinin ikinci devresine 1969 sonrası Meclise yeni Danıştay ve T.R.T. kanun tasarıları sevkederek girecek gibi gözükmektedir.

1961 Anayasasının kendilerine verdiği yetkiler ve görevler çerçevesinde, teminat müesseselerinin oynadıkları rol, sandığa dayanan siyasi iktidar iradesini Anayasa ilkeleri içinde kalmaya zorlamak ve siyasî iktidara karşı bir yandan hukuku diğer yandan ise bağımsız yürütülmesi gereken hizmetlerin (Üniversite, Radyo gibi) selametini korumaktır.

27 Mayıs Devrimi ile iktidarı **ele geçiren kadro** 1950-60 devresinin alabildiğine sorumsuz, denetimsiz ve bürokrasiyi gittikçe eriten D.P. idaresine tepki olarak düzenlediği 1961 Anayasasında iktidarın her istediğini yapmasına imkân vermeyen bir sistemi orta yere koymuştur. Sandıktan çıkmakla akan suları durduracağını sanan A.P. iktidarı ise şöyle ağız tadıyla memleket idare etmesini engelleyen teminat müesseselerine bir taraftan bu bakımdan kızar ve örneğin grevlerin ertelenmesi için verilen Bakanlar Kurulu kararları ile yabancı sermaye ortaklığıyla kurulacak müesseselerin faaliyete geçmesinin Danıştayca durdurulması, Üniversitelerden Türkiyenin çıkarlarını savunan seslerin yükselmesi, Yüksek Seçim Kurulunun haddini bilmeyerek (!) A.P. listelerini iptal etmesi (diğer partilerinki iptal edilirse bu doğru bulunmaktadır) ve T.R.T. nin Ulusal Bağımsızlık, Devrimcilik gibi sözler söylemesi karşısında şeytan görmüşe dönerken; diğer taraftan da teminat müesseseleri ile arasındaki bu uyuşmazlığın ve elinin kolunun tamamiyle serebst bırakılmamasının emekçi sınıfların bilinçlenme ve iktidar mücadelesi yapma çabalarına dolaylı da olsa yardımcı olacağını düşünerek, çok daha fazla ürkmektedir. Zira yalnızca bürokrat tepkilerin nihayet iktidardaki ekibin değişmesine kadar gidebileceği halde, giderek güç kazanan sınıfsal tepkilerin sonuç olarak iktidardaki sınıfın değişmesine kadar varacağı bilinmektedir.

Emperyalizmin etki alanındaki Türkiye'de, Sosyalistlerin iktidar mücadelesi verirken komprador kapitalist iktidarıyla teminat müesseseleri arasındaki bu çelişkiye önem vermeleri ve olumlu yönde etkilemeye çalışmaları şarttır. Bu çelişkinin değişken olduğu ve bu değişkenliğin emperyalizmin takınacağı tavır, iktidarın bürokrasiyi tatmin etme derecesi gibi etkenlere bağlı olduğu unutulmamalıdır. Diğer taraftan işbirlikçi A.P. nin «türlü-çeşitli» Amerikan yardımlarına dayanarak, Aramco-mürteci ortaklığı ile halkın hislerini sömürerek ve sosyalistlere yapılan açıkça kanunsuz baskıları arttırarak ayakta tutmaya çlıştığı sömürü düzeni, birçok bakımlardan teminat müesseselerimize ve bürokrasiye ters gelmekte ve bu meşum zinzirin -kırılması için olmasa bile- gevşetilmesi için A.P. iktidarı ile verdikleri gizli savaşın yakından izlenmesi gerekmektedir.

Gerçekten bugünün şartlarında Teminat Müesseseleri önemli sorumluluklar taşımakta ve toplumsal durumları elverdiği ölçüde, ileriçi bir rol oynamaları mümkün olmaktadır. Elbette ki bu müesseselerin doğrudan aktif mücadelenin içine dalıp bayrak elde yürümeleri ne istenebilir ne de düşünülebilir. Hâkim hükmünü verirken, memur görevini yaparken, profesör dersini okuturken, T.R.T. ci yorumunu hazırlarken şüphe yok ki kanunlar ve nizamlar çerçevesinde kalacaktır. Ama bu kanun ve nizamları olaylara uygularken iki yol tutmak imkânı vardır ki bu tercih yerine getirilecek olan fonksiyonun ilericilik derecesini tayin edecektir? Anayasamızın 153. maddesinde de dolaylı olarak ifade edildiği gibi Anayasa hükümlerinin devrimlere uygun ve çağdaş uygarlık düzeyine erişilmesini sağlayacak şekilde yorumlanması şarttır. Bu şekilde bir yorum yapılırken : 1 — Türkiyenin geri bırakılmış bir ülke olduğu 2 — A.P. iktidarının sömürü düzeninin o düzenden beslenen savunucusu olduğu 3 — Türkiye'yi bu çemberden emekçi sınıflar iktidarından başka hiçbir formülün çıkaramayacağı dikkate alınmak gerekir. Böyle yapılmayıp tarihin akışına ve orta yerde apaçık duran gerçeklere sırt çevirerek veya kayıtsız kalarak yüzeysel ve kuru bir anlayışla dar sınırlar içine hapsolmak ise yanlış yolu tutmak olur. İlericilikle uzaktan yakından hiçbir ilgi taşımaz.

Türkiye'yi süratli gelişimler bekliyor. 1969 seçimleri yeni formüllere gebe... Emperyalizmin kirli eli komprador-kapitalizmi ile (bürokrasiye hoş havalar çalabilecek olan) ortanın solu arasında bir koalisyon hazırlayacak gibi gözüküyor. Ya böyle bir ortaklığın sahte reformcu görünüşü ile bürokrasi uyutularak teminat müesseselerinin sesi kısılmaya çalışılacak ya da kırat kendi başına ve peşpeşe T.R.T., Danıştay, Üniversite, Anayasa Mahkemesi gibi engelleri atlamaya kalkışacak.

*Bu iki ihtimal arasında sosyalistler kendi örgütlenme ve bilinçlenme çabaları*nı, hep en önemli sorun olarak önde tutarken, bürokrasinin ve küçük-burjuvazinin ilerici taraflarının olumlu yönde seyretmesine gayret etmeyi de ihmal etmemelidirler.

SOSYALİZM İÇİN

Yalçın KÜÇÜK arkadaşımızın Londra'dan gönderdiği ve EMEK'in 3. sayısında çıkan «Gençlik Hareketleri ve Sosyalizm» başlıklı yazıyı eleştiren yazısı ile, Hüseyin Ergün'ün bu eleştiri üzerindeki düşüncelerini birlikte yayınlıyoruz.

DOĞRU GÖZLEM - YANLIŞ SONUÇ

YALÇIN KÜÇÜK

Emek'in üçüncü sayısında H. Ergün'ün gençlik hareketleri konusunda bir yazısı çıktı. Yazının bir çok bakımlardan ilginç bulunacağında kuşku yok. Fakat herhalde en ilginç yanı, doğru gözlem ve çözümlemelerden son derece tehlikeli sonuçlar çıkarmasıdır. Bu noktadan, yazının klâsik bir örnek olarak hatırlanması mümkündür.

Yazının doğru olan gözlem ve çözümlemelerine eklenecek bir şey yok. Bunların tekrarlanması da gerekli değil. Zaten yanlış sonuçları görebilmek için, sadece sonuçlara bakmak yeter. Çünkü çözümleme ile sonuçlar birbiri ile ilintisi olmayan iki ayrı bölüm.

H. Ergün'ün birinci sonucu şu : «Ana örgüt, teori ve eylem plânında kendine çeki düzen vermeli, sosyalist gençliğe kendisini kabul ettirecek nitelikte olmalıdır.» Kim bu sosyalist gençlik? H. Ergün tanımını veriyor : «Gençlik ortamı bir küçük-burjuva ortamıdır. Sosyalist gençlik bu ortam içinde-işçi sınıfı ideolojisini benimsemiş ve onu yaymağa çalışan- bir kesimdir.» Yani, kısaca, H. Ergün'e göre, ana örgütün, sosyalist partinin, küçük- burjuva kaynaklı, küçük-burjuva ortamı içinde eylem yapan, bu ortamı etkilemeğe çalışan ve dolayısıyla bu ortamdan, bir ölçüde de olsa, etkilenmesi söz konusu olan sosyalist gençliğe göre kendisini ayarlaması gerekir. Pekiyi ama, neden? Hangi somut amacı gerçekleştirmek için, ana örgütten böyle bir politikanın izlenmesi talep ediliyor, burası açıklanmağa değer bulunmamış.

Yazarın gerekçesi bilinmez ama, şu kadarının açıklıkla bilinmesi gerekirki, sosyalist örgütün eleştirilmesi - ondan, kendisine, çok genel bir deyimle, çeki düzen vermesini istemek dağil - başka şeydir; sosyalist bir örgütün küçük burjuva kaynaklı bir sosyalist topluluğun isteklerine göre biçimlenmesini beklemek bambaşka bir şeydir. Birincisine duyulan ihtiyaç, hiçbir zaman, ikincisinin gerekçesi olamaz ve bir sosyalist örgütün, küçük burjuva radikalizminden çok daha başka endişesi olması yadırganacak bir özellik olmaktan çok uzaktır.

Yazarın ikinci sonucu daha az önemli ve daha az kategorik değil : «Ana örgüt, gençliğin enerjisini mutlaka değerlendirmeli, onu engellemeğe değil yönlendirmeğe çalışmalıdır. Bu enerjiyi yanlış eylemlerden doğru eylemlere kaydırmalıdır. Dışa dönük eylemlerde bunun çok büyük bir destek olması mümkündür.» Tekrar da olsa, şunları söylemek yararlı. Yazar burada, genel olarak gençlikten ve onun eylem halindeki enerjisinden sözetmektedir. Ve varsaymaktadırki bu enerji herzaman yönlendirilebilir ve doğru eylemler için kullanılabilir.

Pekiyi, yine, neden? Yazarı bu sınırsız volantarizme götüren gerekçeler nelerdir? Egemen güçlerin, kapitalist ya da toprak ağası-kapitalist güçlerin, karşısına düşen, ona direnen her kütlenin sonu*na kadar kullanılabilecek bir silâh olduğu düşüncesi nereden geliyor?* Böyle birşeyin bazı durumlarda yapılacağı bir an için kabul edilse bile, bunun hiç mi fiyatı olmayacak?

Burada da söylenecek şey aynidir : Egemen düzenin çelişkilerini bilmek, bunlardan zaman zaman yararlanmak başka şeydir, bunlar, sosyalist strateji için, her zaman gözetilmesi ve kullanılması gerekli bir güç olarak düşünmek bambaşka birşeydir. Gençlik, öyle zamanlar olurki, sosyalist eylem için kullanılamaz; öyle zamanlar olurki kullanılması ancak yararından büyük bir fiyatla mümkündür. Böyle zamanlarda örgütten istenecek olan sadece bu eylemin karşısında olmasıdır.

Kimse, başta kendisi olmak üzere, kimseyi aldatmağa çalışmamalıdır. Artık üniversiteye dönük gençlik hareketlerinin yararının, zararının çok gerisine düştüğünün kabul edilmesi zamanı gelmiştir. Yine kabul edilmelidirki, bunun almaşığı da köycülük haftaları geleneğinde köylere dağılmak değildir. Ama nedir? Bu sorunun cevabını aramak, gençliği kütle olarak eylemde tutmak isteyenlere düşer, herşeyden önce. Bundan kuşkulu olanlara değil.

H. Ergün'ün üçüncü sonucu öncelikleri bastıracak özellikte : «Gençliğin enerjisi örgüt içinde bürokratlaşmaya karşı bir dinamizm ögesi olabilir. Gene, legal mücadelenin bir sonucu olarak, örgütler, zamanla, kurulu düzenin kalıplarına uymağa başlarlar. Gençliğin enerjisi bu sakıncayı da en aza indirmekte olumlu bir etken olabilir. Bu enerjiyi örgüt içinde bürokratlaşma ve düzenle uyuşma eğilimlerine karşı kullanmanın yollarını ana örgüt bulmalıdır.» Neden,? Niçin? Nerede bunun örneği görülmüş? Gençliğe bürokratlaşmanın panzehiri olma özelliğini veren nedir? Gençliği mi? Sorumsuzluğu, ya da üretim sürecinin dışında oluşumu? Yoksa bu düşünce son yılların dünya olaylarından çıkartılan amprik bir genelleme mi? Bu durumda, yazar, eylemdeki batı gençliğinde görülen anti-bürokratizmin, anti-sosyalizm için bir maske olduğunu nasıl görmez? Ve öte yandan sosyalist ülkelerde bürokrasiye karşı savaşın temel hedefinin küçük-burjuva kaynaklı gruplar olduğu ve bunun en son Çin'de tekrarlandığı dikkatlerden nasıl kaçar? Üstelik örnekler sadece, küçük-burjuva kaynaklı sosyalistlerin bürokratlaşmaya karşı bir dinamizm ögesi oluşunu değil, çok zaman bürokratlaşmanın en önemli nedeni olduğunu gösterirken.

Yazarın üçüncü sonucunun bir tek adı var : Ön kapıdan kovulan Marcuse'ciliğin arka kapıdan girmesi .

Egemen düzenin çelişkileri vardır. Bunları bilmek ve kullanmak gerek. Ama egemen güçlere direnen herşeyin sosyalist eylemin her aşamasında ayni etkenlikle kullanılabileceğini sanmak büyük bir yanılmadır. Ve bu kullanılamayışın nedenini izlenen politikada aramak ya da buradaki başarısızlığı önlenebilir bir beceriksizlik olarak düşünmek sosyalizmi olduğundan da kolay sanmak olmuyor mu?

GENÇLİK

YANLIŞ YORUM-HAKSIZ SUÇLAMA

HÜSEYİN ERGÜN

Yalçın Küçük, gençlik hareketleri üzerine 3 cü sayıda çıkan yazıda açıkça söz konusu edilmeyen, ama yazarken varsaydığım bazı noktaları büyük bir açıklığa kavuşturuyor. Hatta o yazının, Yalçın Küçük'ün katkısıyla daha bir bütünlük kazandığı söylenebilir. Ne var ki, Yalçın Küçük bunu yaparken yazıyı yanlış anlamasından ötürü, pek de haklı olmayan bazı suçlamalara gitmiş. Bunları şöylece saptayabiliriz:

1 Ana örgütün kendisine çeki düzen vermesi, kendini gençliğe kabul ettirecek nitelikte olması gerekir, yargısından Partinin kendini gençliğe göre ayarlaması gerekir, anlamını çıkarmış. Oysa bir önceki cümleye baksaydı bu anlamı çıkarmazdı. «... ana sosyalist örgütün de *gençlik hareketleri karşısında doğru bir tavır alması gerekir*» diyerek, Partinin kendisini gençliğe göre ayarlamasını değil, bütün toplumsal olaylara karşı olması gerektiği gibi, gençlik hareketlerine karşı da doğru bir tavır alması, yani bilimsel sosyalizme uygun bir tutum takınması gerektiğini belirtmek istemiştim.

2 Yazar, ana örgütün gençliğin enerjisini değerlendirmesi gerekir, bunun dışa dönük eylemlerde büyük bir destek olması mümkündür, hükmünü abartarak anlamış, ve, gençliğin enerjisinden **her zaman** doğru bir yönde yararlanılabilir dediğimi çıkarmış. Burada ben bu enerjinin doğru kullanılması için alınması gereken tavıra işaret etmiştim. Elbet bir gücü kullanabilmek için, yalnız ona karşı doğru tavır almak yetmez. Başka koşulların varlığı da gerekir.

3 Egemen güçlerin karşısına düşen, ona direnen her kütlenin sonuna kadar kullanılacak bir silâh olduğu yolundaki yargıyı, nereden ve nasıl esinledi bilmiyorum, yazar gene bana atfetmiş. Doğrusu bu yolda bir düşüncemiz yok. Sanıyorum, yanlış anlaşılan cümleler Yalçın Küçük'ün böyle bir izlenim edinmesine yol açmış.

Bugün gençlik hareketlerinin zararı, Yalçın Küçük'ün dediği gibi, yararından çok ise, gene şüphe yok ki, bunlara katılınmaz, hatta çok gerekiyorsa, karşı bile çıkılabilir. Bu noktada hiç şüphe yok anlaşıyoruz. Hem kanaatimiz bu olduğu için, hem de bunu yazımızda, «Bir eylemin doğruluğu somut şartlarda belli olur» diyerek ifade ettiğimiz için, kimseyi aldatmaya çalışmadığımız ortadadır.

4 Şimdi en önemli noktaya geliyorum. Gençliğin enerjisinin bürokratlaşmaya karşı bir dinamizm ögesi olarak kullanılabileceği düşüncemizden, Yalçın Küçük, gençliği bürokratlaşmanın panzehiri olarak gördüğümüz sonucunu çıkarmış. Gerçekten, meseleyi böyle anlayınca «Önkapıdan kovulan Marcuse'ciliğin arka kapıdan girmesi» hükmüne varmak, kaçınılmaz oluyor. «Gençliğin enerjisi örgüt içinde bir dinamizm ögesi olabilir.» Bu da bürokratlaşma eğilimleri ile çatışan bir özelliktir. Ve sadece bu kadardır. Bunu bürokratlaşma ile tek ve amansız mücadele yolu olarak düşünmediğimiz açıktır. Burada yapılan, gençlik-örgüt ilişkilerinde bir yan ve ayrıntı özelliğe dokunmaktan öte bir şey değildir. Hele bunun, batı gençliğinde görülen, ve anti-sosyalizmin maskesi olan anti-bürokratizm ile uzaktan yakından hiç bir ilişkisi yoktur.

5 Doğrusu, ben de yazar gibi, egemen sınıflara karşı direnen güçlerin sosyalist eylemin her aşamasında aynı etkenlikle kullanılabileceği kanısında değilim. Ne var ki, bazan egemen sınıflara karşı olan güçlerin «beceriksizlik» ve «izlenen politika» nedeniyle gerektiği gibi değerlendirilemediği de bir olgudur, ve bu, görülmemiş şeylerden değildir.

6 Sonuç olarak, gençlik *hareketleri konusunda* Yalçın Küçük'ün görüşlerine geniş ölçüde katılmamak mümkün değil. Yalnız bu konuda tavrımızın Yalçın Küçük'ünki kadar keskin olmadığını da belirtmeliyiz. Hiç şüphe yok ki, gençlik hareketleri gerçek sosyalist hareketler değildir ve böyle olması da beklenemez. Ama bu hareketler ilerici nitelikte hareketlerdir, ve ana sosyalist örgüt doğru tavırla yaklaşıp yeterli etkinliği gösterebilirse, sosyalist harekete çok yarayışlı sonuçlar alınabilir.

KAYSERİDE DEVRİMCİLERE KARŞI YENİ BİR TERTİP

Son Kayseri olayları, TÖS Kurultayı vesile edilerek, devrimci hareketlere bir darbe vurmak ve devrimcilere gözdağı vermek için düzenlenmiş yeni bir tertiptir. Bu apaçık ortadadır.

Bunu, camilerde ve İmam-Hatip okulunda dinamitler patlaması (!) üzerine, TÖS Kurultayına saldırılması ve bununla yetinilmeyerek, TİP İl Merkezi, TÖS Kayseri şubesi ve sol yayınları satan *kitabevlerinin* tahrip edilmesi de ispat etmektedir. Devrimci hareketlerden tedirgin olan hakim sınıflar, Kayseri'de devrimci bir toplantıyı fırsat bilerek böyle bir tertibe girişmişlerdir.

Ama bu tertipler boşunadır. Bütün baskı ve tertipler geriye tepecektir. Bunlar mücadele azmimizi bileyecek, devrimciler arası dayanışmayı pekiştirecektir.

Hükümetin ve özellikle polisin himayesine güvenerek kana susamış gerici yobazların partimize, bütün ilerici kuruluşlara ve özellikle Kayseride TÖS kongresine yaptıkları saldırılar üzerine Yunus Koçak *Cumhur*başkanına ve Millet Meclisi Başkanına birer tel çekerek Millet Meclisinin toplanmasını Başbakanla İçişleri Bakanı Sükan'ın yüce divana sevkini istemiştir.

AREN, ERİK, BORAN ve İŞMEN'İN GEZİLERİ

Geçtiğimiz günler içerisinde Şaban ERİK arkadaşımız İstanbul'a gitmiştir. Kartal İlçesinde partili arkadaşlarla görüşen Şaban ERİK «Biz, sosyalist bir partinin insanları olarak, üzerimize büyük sorumluluklar yüklendik. Bu sorumlulukların altından kalkmak için, görevlerimizi, sağlam kurallar içinde ve gerçek yönünde *yerine getirmek gayret ve dirayetini göstermek zorundayız*», demiştir.

Ayrıca, Şereflikoçhisarda, İlçe teşkilâtının düzenlediği bir toplantıda konuşan Şaban ERİK : «İnsanlarımıza iş ve ekmek veremeyen insanlarımıza dünyayı zindan eden bu soygun düzeni, halk uyanışı karşısında, yerin dibine geçecektir.» demiştir.

Öte yandan Sadun AREN ve Fatma Hikmet İŞMEN arkadaşlarımız gene son günlerde Zonguldak ve Karadeniz Ereğlisine gitmiş oralarda partili arkadaşlar ve *emekçilerle* görüşmüşler, çeşitli sorulara cevap vermişler ve teşkilâtın sorunları üzerine bilgi edinmişlerdir.

F. Hikmet İŞMEN ve Sadun AREN daha sonra on gün süren yeni bir anadolu gezisine çıkmışlar ve Emirdağ'dan başlayarak Dinar, Çivril, Antalya, Anamur, Mut, Silifke, Mersin, Tarsus Gaziantep ve Adana'da partili arkadaşlarla görüşmüşlerdir.

Görüşmelerde, parti içindeki son ayrılığın seçimlerde arkadaşları çalışmaktan alıkoymaması, seçimlerin sosyalizmi halk yığınlarına götürmek için büyük bir fırsat olduğu, bütün sosyalistlerin bu fırsatı değerlendirmek için olanca güçleriyle çalışmaları gerektiği anlatılmış ve bu konuda bütün partili arkadaşlara şevkle çalışmak görevinin düştüğü söylenmiştir. Oy almaktan çok daha önemli olarak, sosyalist bilincin artırılması ve örgütlenmenin sağlanması için seçimlerin bir fırsat olduğu ve seçimleri özellikle bu yönlerden değerlendirmek gerektiği de üzerinde durulan noktalardan olmuştur.

Ayrıca gene bu günlerde Behice BORAN arkadaşımız da İstanbulda Şişli ve Beykoz ilçelerine, Ankarada ise Haymana ilçesine gitmiş, partililerle ve halkla çeşitli konuları görüşmüştür.

Bu çalışmalar bundan sonra da düzenli bir şekilde devam edecek ve arkadaşlarımız anadolu'yu dolaşacaklardır.

BÜROKRATLARIN ÇELİŞ

Bürokrat ve bürokrasi kelimelerinin anlamının tam açıklığa kavuşabilmesi için «bürokrat burjuvazi» deyimi üzerinde de kısaca durmayı yararlı görüyoruz. Mehmet Ali Aybar daha önce sözünü ettiğimiz kitabında bu deyimi kullanıyor. İdris Küçükömer de bürokratların «kapitalist sınıf içine dönüşmesi» yani burjuvaziye girmeleri üzerinde duruyor.

«Bürokratik burjuvazi» ve «bürokratik sermaye» deyimleri komünist ihtilâlinden önceki Çin toplumunun sınıf yapısının tahlilinde kullanılmıştır. Mao-Çe-Tung'un yazdığına göre,* Çan-Kay-Şek ailesi diğer üç büyük aile ile birlikte ellerinde muazzam sermaye toplamışlardı (10 ilâ 20 milyar dolar tutarında). Bu «tekelci sermaye» idi ve «bütün memleket ekonomisinin can damarlarını tekellerinde tutuyorlardı.» Üstelik, «Bu tekelci sermaye, devlet kudretiyle birleşerek, tekelci devlet kapitalizmine dönüşmüştü.» Yine Mao'ya göre «Bu sermayeye Çin'de genellikle bürokratik sermaye denir. Bürokratik burjuvazi adı altında bilinen bu sınıf Çin'in büyük burjuvazisidir.» Görülüyor ki, bürokratik burjuvazinin sınıf oluşu bürokrat oluşundan değil, tekelci sermayeye sahip oluşundan geliyor ve «bürokratik» sıfatının kullanılışı, bu sınıfın devlet ile sıkı bağlantı kurup kendi çıkarları için kullanmasındandır.

Bizde, eski Çin toplumunda olduğu gibi, çok az elde toplanmış o derece muazzam tekelci sermaye yoktur. Bununla birlikte, o toplumun tahlilinde kullanılan terimin tam eşit anlamında olmasa da, bir yanıyla ona benzerlik gösteren bir anlamda *bizde de bürokratik burjuvaziden söz edilebilir.* Yönetimin üst kademelerinde olanlar, yetkilerini kötüye kullanıp «nüfuz ticareti» yaparak, şirketlere ortak olarak ve daha başka şekillerde mal mülk edinerek (örneğin, milli emlâki çok ucuza kapatıp büyük toprak, taşınmaz mallar, hatta üretim araçları sahibi olarak) burjuva veya büyük toprak sahipleri sınıfına girerler. Ama bunların burjuva, egemen sınıf mensubu olmaları «bürokrat» oluşlarından değil, mülkiyet sahibi olmalarındandır. Bu gibiler için yüksek kademe bürokrat olma, egemen sınıflara girmek için bir basamak, bir araç vazifesini görmüştür. Bu kişilerden ve meydana getirdikleri küçük gruptan bürokratik burjuvazi diye söz edilebilir.** Ama açıktır ki bu durum, hiç değilse Türkiye'de, bürokrasiyi bütünü ile bir sınıf sayıp öbür iki egemen sınıfla aynı safa koymak, veya, «bürokratlar» ve «bürokrat burjuvazi» terimlerini eş anlamda ve birini öbürüne ikame ederek kullanmak için yeterli bir gerekçe değildir.

İdris Küçükömer Düzenin Yabancılaşlaşması adlı kitabında bürokratların, özellikle subay kadrolarının, üretim araçları sahibi olarak kapitalist sınıf içine dönüşmeleri eğilimini belirtiyor ve Ordu Yardımlaşma Kurumu üzerinde bu açıdan önemle duruyor. Bu kurumun, ordu kadrolarını bugünkü kapitalist düzene bütünleştirici ve imtiyazlı bir duruma getirici niteliğini biz de 1969 Milli Savunma bütçesi üzerindeki Meclis konuşmamızda eleştirmiştik. Egemen sınıflar, bürokratların vesayetinden kurtulup devleti doğrudan kontrolleri altına aldıkları zaman dahi, devlet işlerini onların nam ve hesabına yürütecek bir yöneticiler grubuna ihtiyaçları olduğundan ve günümüzün toplumlarında, hele egemen sınıfları nisbeten güçsüz az gelişmiş toplumlarında, en etkin silâhlarla donatılmış sürekli ordular politik hesaplarda mutlaka dikkate alınması gereken bir güç olduklarından, sivil-asker kadroların tatmini ve mevcut düzenle bütünleştirilmeleri çabaları vardır. Ama egemen sınıflar ve onların iktidarı AP. sivil asker tabakanın yeniden güç kazanıp devlet aygıtını ele geçirmesinden ve toprak ağası-burjuva sınıflarını vesayetleri altına almasından endişe etmektedirler, bunun için de ayırımlar yaparak, bölük pörçük tatmin usullerini denemektedirler. Sonuç, büyük kitlenin huzursuzluğudur. Gerek asker, gerek sivil kesimde tatmin edilebilenler üst kademelerdir, büyük çoğunluk değil.

Bu tabakanın çelişkili durumu esas şu noktada toplanmaktadır : Devletin memuru, hizmetlisi, subayı oldukları ölçüde (devlette politik iktidarı seçimler yoluyla egemen sınıflar partisi elinde tuttuğundan) iktidarın bu sınıflar yararına, ezilen, sömürülen sınıflar zararına yürüttüğü, bugünkü bozuk düzeni ayakta tutmak politikasına ister istemez hizmet etmek durumundadırlar; en küçük, en imtiyazsız memur ve hizmetli dahi egemen sınıflar iktidarının uygulayıcı aygıtının bir ucudur. Öte yandan, yukarıda sıraladığımız nedenlerle egemen sınıfların iktidarına karşı çıktığı, devlet aygıtına yeniden hâkim olmak için mücadele ettiği ölçüde de egemen sınıflarla çelişki halindedir. İkincisi, devlet aygıtını yürüten az çok özerk bir tabaka olarak farklılaştığı için kendine özgü, ikinci dereceden bazı sosyal değerler de oluşturmuştur. «Devletin yüksek menfaatini korumak», «devlet haysiyeti», «milli şeref ve vekâr» sivil-asker tabakanın değerleri arasındadır (Amerikan üstlerine, ikili anlaşmalara, Nato'ya, Amerikan uzmanlarına, «nüfuz ticaretine», görevi kötüye kullanma, rüşvet, iltimas, adam kayırma v.b. hallere rağmen). M. Soysal'ın belirttiği gibi (3), bugünkü kapkaç düzeninin ve politikacılarının ülke kaynaklarını hesapsızca har vurup harman savurmasına, yabancı ve yerli çıkarcılara peşkeş çekmesine, milli bağımsızlık ve şerefle hiç bir ölçüde bağdaştırılamıyacak bir politika izlemesine bütün yozlaştırılma çabalarına rağmen bir noktada karşı çıkmaktadır bu tabaka.

Öte yandan, büyük merkezlerdeki küçük bir üst kesim istisna edilirse, bürokrat tabakanın ve subay kesimin büyük kitlesi hakları verilmiyen, gelişmiş toplumlardaki benzerleriyle kıyaslanmıya imkân vermiyecek kadar düşük bir yaşama seviyesinde, düpe düz geçim sıkıntısında bırakılan hoşnutsuz bir kitledir. Ve yalnız küçük memurlar değil. Büyük merkezler dışında hâkimi, savcısı, nüfus müdürü, posta müdürü, ordu komutanı hep hayatından şikâyetçidir, haklı olarak. «Burada hayat yok» en çok işitilen şikâyettir taşradaki memurlar arasında. Ülke kalkınmamış olduğu için, belli bir seviyede eğitim görmüş insanların uygar ihtiyaçlarını karşılıyacak şartlar yoktur, anadolu şehir ve kasabalarında. Kalabalık küçük memur kitlesinin durumu ise emekçi kitlelerinkine yakındır, şiddetli geçim sıkıntısı içindedirler. Bir de memur olmanın gerektirdiği giyim kuşam, bir ev düzeni tutturmak zorunluğunu da duyduklarından geçim sıkıntıları daha da şiddetlenmektedir. Bu itibarla da durumları çelişkilidir. Hem, yukarıda belirttiğimiz üzere, bugünkü düzeni ayakta tutan politikanın, uygulamaların yürütücüleri durumundadırlar, hem de bu düzenin baskısı altında ezilmiş, halkının bir ülkede tabii hakları olacak nimetlerden yoksun bırakılmış, bu düzen tarafından geçim sıkıntısına düşürülmüş durumdadırlar.

Son olarak, önemli bir çelişki daha var. Bürokrat sınıf, iktidar politikasının ve bozuk düzeni ayakta tutan kanunların ve hükümet tasarruflarının uygulayıcısı olduğu ölçüde egemen sınıfların sömürdüğü sınıflar üzerinde baskı aracıdır ve işçi-emekçi sınıflara karşıttır, amma aynı egemen sınıflara kendi tabaka çıkarları ve değerleri bakımından, ve devlet aygıtına hâkim olmak, egemen sınıfların üstesinden gelmek için mücadele verdiği ölçüde de, aynı egemen sınıflara karşı ekonomik çıkar ve politik iktidar mücadelesi veren işçi-emekçi sınıflarla benzer paraleldedir. Ayrıca bürokrat tabakanın, Osmanlı devlet geleneğinden sürüp gelen, tepeden inmeci, halkı hor gören, şekilperest, işleri kırtasiyeciliğe boğan davranış alışkanlıkları vardır. Halktan yana olanları bile çoklukla halkı, iyi niyetle ve onun yararına olarak, ama sert bir disiplinle yukarıdan yönetilecek cahil ve aciz bir kitle gibi görür. Bürokrat-halk çelişkisinin bir üçüncü yanı da şudur : Anadolunun küçük şehirlerinde, kasabalarında ve köylerinde halk kendisine yukarıdan bakan, resmi dairelere işi düştüğü zaman kendisini adam yerine koymıyan, bugün git yarın gel işleri savsaklıyan bürokratları aynı zamanda iktisadi refah bakımından da çok üstün görür. Bir kez, günün belli saatlerinde, yazın kızgın güneşten, kışın soğuk ve yağmurdan korunmuş kapalı odalarda masa başında emir verip yazı yazmayı gerçek bir çalışma, emek harcama saymaz, çünkü kendisinin çalışma saatleri belirsizdir ve tarlada, ya da dükkân veya atölyede tezgâh başında çalışma şartları çok ağırdır. «Ay otuz tıkır tıkır maaşını alır» olmak da büyük bir imtiyazdır; köylü kentli emekçi halkın çoğunluğunun böyle bir garantisi yoktur; beş altı yüz lira, hele binler hanesinde bir gelir onun gözünde büyüktür. Asıl egemen sınıfların yüz binlik, milyonluk kazançları ve uzak merkezlerdeki lüks yaşantısı halkın bilgisinin ve tecrübesinin dışındadır. «Gâvur-

MELİ DURUMU

BEHİCE BORAN

lüks» saydığı yaşantı biçimlerini de bürokratlar da görür, egemen sınıfların israfla, zevkü - safalı yaşantısından habersizdir. «Milyonsun büyüklüğünü kavrıyamaz, ama bir kaç yüzü ve bini kavrar. Bunun için halkoyu maaşlara zam ve memurlara tanınan imtiyazlar konusunda çok hassastır ve bunlara kızar.

Objektif durum böyle çelişkili olunca, izlenecek sosyalist politika ve taktik de tek yanlı ve yalın kat değil, çok yanlı olacaktır.

Bürokrasinin, egemen sınıflar iktidarına karşı verdikleri her mücadele hareketi, Anayasa'dan ve milli bağımsızlıktan yana her davranışı desteklenir; geçim sıkıntısı ve yaşama şartları bakımından talepleri hakeza. Ama sosyalist hareket ve örgüt kendi görüşünü ve eleştiri hakkını da muhafaza eder ve serbestçe kullanır. Halka tepeden bakma, baskı yapma, halkı horlama alışkanlıklarına ve davranışlarına ısrarla ve azimle karşı çıkar. Her somut durumda halkın hak ve özgürlüklerini bürokratik horlama ve baskı davranışlarına karşı cesaret ve azimle savunmak sosyalist örgütün elbette başta gelen görevi arasındadır. Fakat bu karşı çıkış, büyük toprak mülkiyeti ve komprador burjuva sınıflarına karşı çıkış gibi değildir. Bu sonunculara karşı çıkış mutlaktır, uzlaşma imkân ve ihtimali söz konusu değildir. Bürokrasinin olumsuz yanlarına, halka karşıt düşen yanlarına karşı çıkış ve *eleştiri ise aradaki tali çelişkiyi çözmek,* aynı egemen sınıflara karşı farklı açılardan verdikleri mücadeleyi aynı paralele getirebilmek, arada işbirliği ve dayanışmayı sağlıyabilmek amacıyla olmalıdır. Bürokrasi bir sınıf değil, bir tabaka olduğu için, şimdi verdiği mücadeleyi kazansa ve devlet aygıtının kontrolünü yeniden ele geçirse bile, hâkimiyetini sürdürebilmek için mutlaka temel sınıflardan birine dayanmak zorunda olacaktır. İzleyeceği politika ya yine burjuva ideolojisi çerçevesi içinde ve burjuvaziden yana olacaktır, ya da emekçi halk kitlelerinden yana. Bürokrasinin şimdi egemen sınıflara karşı verdiği mücadeleden yararlanarak onları toplumun temel sorunları, sınıf ilişkileri, ülkenin nasıl hızla kalkınabileceği, iktidarın Anayasa ve milli bağımsızlığa aykırı politikasının nasıl önlenebileceği konularında aydınlatmak, aydın yönetici tabaka olarak sorunlarının ancak işçi-emekçi sınıflar iktidarında ve ülkenin sosyalizm doğrultusunda kalkınmasında çözülebileceğini anlatmak, onları işçi-emekçi sınıfların mücadelesine kazanmıya çalışmak gerekir. İlericiliğin laiklikten ve Batı-burjuva taklidi yaşantıdan ibaret olmadığı da böyle anlatılabilir ancak. «Bürokratlar sosyalist olsalar bile tepeden inmeci, ceberut, halkı hor gören ve halka rağmen halkçılık gibi yalnız kendilerinin yapacakları bir sosyalizmden yana olurlar.» diye düşünüp bu çabayı göstermemek ve bürokratları toprak ağaları ve komprador burjuvazi gibi bir sınıf sayıp bir üçleme ile aynı şekil ve ölçüde karşıya almak peşin bir yargıyla hareket etmek olur, sekter bir davranış olur, işçi ve emekçi sınıfları yalnız, tecrit edilmiş durumda bırakmak olur. İşçi emekçi sınıflara yardımcı, müttefik güçler bulmak ve geliştirmek sosyalist eylemi yürütenlerin ihmal edemiyecekleri bir görevdir. Bu yardımcı veya müttefik güçler nereye kadar ne ölçüde gelebilirse yararlıdır; üstelik, Türkiyenin bugünkü durumunda, bürokratlar gerçek sosyalizme asla kazanılamaz düşüncesi de yanlıştır. Cahil ve hor görülen halkın gerçekte anlayışlı, dinamik, becerikli bir politik güç olabileceğini cümle aleme ve bu arada bürokratlara ve öbür aydınlara göstermek ve isbatlamak da, (emekçileri sosyalist hareket ve örgüt içinde eğitip aktif, yönetici duruma getirerek) sosyalist partinin görevidir.

Öte yandan, işçi-emekçi sınıfları da toplumun temel yapısı, sınıf ilişkileri durumu ve bunun devlet aygıtı ve temsilcileri bürokratlarla bağlantıları konusunda eğitip aydınlatmak gerekir. Emekçi kitlelere kendilerini asıl horlayan, ezen, sömüren gücün, günlük hayatlarında karşılaştıkları bürokratlar değil, toprak ağası ve burjuva sınıfları olduğu, devlet aygıtının, memurlarının baskısının bundan doğduğu anlatılmalıdır. Sosyalist eğitim ve propaganda, yüzeydeki sorunları ve şikâyetleri oldukları gibi işliyerek değil, bu somut sorun ve şikâyetleri hareket noktaları olarak ele alıp bunların altında yatan temel sebeplere inilerek yapılabilir. Yoksa, yapılan eğitim sosyalist eğitim değildir, propaganda da öbür partilerin oy avcılığı propagandalarından farklı olmaz.

Bürokrat tabakayı şimdiden işçi-emekçi sınıfların mücadelesine, sosyalizm dâvasına kazanmıya çalışmak için çok önemli bir başka gerekçe daha var. Yönetici tabakanın bürokratik niteliğini sürdürmesi ve hatta daha da güçlendirmesi ihtimali sosyalist rejimde de çözülmesi özel ve uzun çaba istiyen bir sorundur. «İşçi-emekçi sınıflar iktidara gelince şimdi burjuvazinin emrinde ve hizmetinde olan yönetici tabaka emekçi sınıfların hizmetinde ve emrinde olacaktır,» demek, sorunun çok basitleştirilmiş ve kolaylaştırılmış bir cevabıdır. Pratikte işlerin o kadar kolay yürümediğini başka ülkelerin tecrübeleri göstermiştir. «Toplumun her kesim ve kademesinde halk yönetime katılacaktır, söz ve karar sahibi olacaktır,» demek de pratikte sorunu otomatik olarak çözmez. Tırnak içine aldığımız her iki yargı da doğrudur, ama temel ve genel doğrulardır bunlar; ama sosyalist iktidar meydana gelir gelmez kendiliğinden elde edilecek sonuçlar değildir. İşçi sınıfı iktidarında bürokrasi sorununun kolay çözüleceğini, devleti yönetme ve yürütme işlerini kapitalizmin çok kolaylaştırdığını, basit kayıt tutma ve denetim işlerine indirgediğini söyliyen Lenin bile yine de asgari şart olarak okuma yazma ve aritmetiğin dört işlemini bilmeyi şart sayıyor. (4) Türkiye'de sosyalist iktidar gerçekleştiği zaman ise, düzenden devralınan toplumda halkın çoğunluğu yine okuma yazma ve aritmetik bilmeyen durumda olacaktır. Türkiye'de kapitalizm de gelişmemiş olacağı için, yönetim ve yürütme işleri de basit kayıt tutma ve denetim işlerine indirgenmiş bulunmıyacaktır. Teknik uzmanlık görevleri gören kadrolarla karar alıp emir veren kadroları ayırmak da teorik olarak ve bir ölçüde pratikde, mümkünse de yüksek kademelerde bunlar tedahül etmektedir. Kaldı ki daha gelişmiş ülkelerdeki uygulamalar, yönetim ve yürütme işlerinin Lenin'in iddia ettiği kadar basite indirgenmemiş olduğunu da göstermektedir. Ve nihayet, sosyalist iktidar gerçekleştiğinde, bürokrat tabaka bütün eski alışkanlıklarıyla devralınacaktır; bunların baştan aşağı yeni sosyalist kadrolarla değiştirmek söz konusu değildir. Bu bakımdan da sivil-asker yönetici kadroları şimdiden sosyalizme kazanmıya çalışmak gereği vardır. Halkın toplumun her kesim ve kademesinde söz ve karar sahibi olması ve yönetici tabakanın bürokratik niteliklerini kaybedip emekçi halkın hizmetinde ve denetiminde teknik kadrolar haline gelmesi zamanla bir süreç içinde bilinçli ve sistemli çaba ile oluşturulup genişletilerek bütün toplum yönetimini kapsamasıyla gerçekleşecektir; bugünden yarına gerçekleşebilecek bir iş değildir. İktidara gelince bu işi rayına koyup ilerletebilmek içinse şimdiden parti içinde emekçiler örgüt faaliyetlerinde, *çalışmalarında ve politik eylemde* eğitilip yetişmeli, şimdiden bu gelecek parti içinde yerleşmeli çekirdek kadrolar meydana gelmelidir. Parti içinde tabanın bilinçli, sosyalist-demokratik yönetimi ve denetimi gerçekleştirilmelidir. Bu sorun da bizi parti içi sosyalist eğitim, örgütlenme ve politik eylem sorununa getiriyor.

Düzeltme : Geçen sayıdaki «Bürokratlar Bir Sınıf mıdır?» adlı yazının s. 6, sütun 2, satır 27 deki cümlesi şöyle olacaktır : «Osmanlı İmparatorluğu düzeninde ise yönetici grup bir sınıftı ve kendi çıkarlarına ve kendi hiyerarşisi içinde en üst makam olan padişaha hizmetten başka bir şey yapmıyor, kendi dışındaki egemen sınıflara hizmet etme durumunda bulunmuyordu». Yazıda **«kendi çıkarlarına»** kelimeleri atlanmıştır.

---

* Ecrits Choisis, vol. III. maspero, Paris, 1967, s. 27-28.

** Türkiye ve Sosyalizm Sorunları adlı kitabımda bir anlamda bürokratik burjuvaziden söz edilmiştir. Gün Yayınları, İstanbul, 1968, s. 19-20.

(3) Mümtaz Sosyal'ın Tüm dergisinin 2. 3. ve 4. sayılarında (Aralık 1968-Ocak 1969) iktidar - bürokrasi ilişkileri üzerinde çok ilginç yazıları çıkmıştır.

(4) **Devlet ve İhtilâl,** Bilim ve Sosyalizm yayınları, Ankara, 1969.

Tarımda Feodal Üretim İ

ve Basit Meta Üretimi

KORKUT BORATAV

Türkiye'de hâkim üretim ilişkisi üzerinde son günlerde yapılan tartışmalarda özellikle tarımdaki üretim ilişkilerini ilgilendiren kavramlarda bazı yanlış anlamalar ve hatalı yorumlarla karşılaşılmaktadır.

Mevcut istatistiklerden çıkarabildiğimiz kadarı ile ülkemizde tarımda üç ayrı üretim ilişkisi gözlenmektedir. Bunlar önem sırası ile, basit (küçük) meta üretimi, kapitalist üretim, feodal ve yarı-efodal üretim ilişkileridir.

Kavramsal olarak bu üç üretim ilişkisini birbirinden ayırabilecek berraklığa kavuşmamız gerekir. Örneğin **feodal üretim ilişkisinden, feodal bey ve üretici (ve bağımlı) köylü arasında vergi ve angarya şeklinde tezahür eden dolaysız bir sömürme ilişkisi varsa bahsedilebilir.** Feodalizmin gelişkin şeklinde, feodal bey'in çoğu kere angarya yoluyla işlettiği malikâneler dışındaki topraklar üzerinde ikili bir hâkimiyetten söz edilebilir. Birincisi, toprağın fiili maliki (veya ziliyedi) durumunda bulunan ve çoğu kere küçük meta üreticisi olan köylü (serf) ve ikincisi de, aynı topraklar üzerinde ikinci bir hakimiyeti temsil eden feodal bey. Görülüyor ki **küçük meta üretimi feodalizmde mevcuttur; ancak biz, bu üretim ilişkisinin olduğu her sistemi feodalizm diye nitelendiremeyiz; aynen feodalizm tarıma dayandığı için tarıma dayanan bütün sistemlere feodalizm diyemeyeceğimiz gibi.** Küçük meta üretimi ancak **feodal sömürme** ile bir arada ise, feodal üretim tarzının bir parçası olur.

O halde basit meta üretiminin, hem bağımsız bir üretim ilişkisi olduğu; hem de daha farklı ve hâkim bir üretim tarzının çoğu kere bir parçasını meydana getirdiği söylenebilir. Basit meta üretimi, feodalizmden önce de vardı; feodalizmde de, kapitalizmde de vardır; hattâ kapitalizm sonrasında, sosyalizme geçiş dönemlerinde de mevcut olmuştur. Engels'in belirttiği gibi, 5000-7000 yıllık bir geçmişi, bir hayli de geleceği vardır.

Hemen hemen her zaman tali bir ilişki meydana getirmiş bulunan küçük meta üretiminin hangi hakim üretim tarzının bir parçasını meydana getirdiği, ürün fazlalarının ne gibi bir mekanizma ile hangi sınıflara intikal ettiğine bakılarak anlaşılır. Eğer bir ürün fazlası yoksa; sadece diğer üreticilerle (ve aracılar girmeden) tüketim amacı ile yapılan sınırlı bir değiş tokuş varsa; o zaman kaldeten sömürme de yoktur; ne feodalizmden, ne de kapitalizmden söz edilebilir. İşte ancak bu halde, küçük meta üretimi **hâkim bir ilişki haline** gelir. Ancak basit meta üretiminin, ne feodal ilişkiler, içinde, ne de bağımsız halde bulunmayan ve günümüzde çok yaygın olan bir türü daha vardır ki, bu halde piyasa için yapılan; fakat yine tüketim amacıyla satışa arzedilen ve bu yüzden satış hasılatının sermayeye dönüşmediği üretimden bahsedilebilir. Bu durumda ürün fazlası üretici ile tüketici arasına giren ticaret burjuvazisine, üretim girdilerinin ve (özellikle sınai bitkilerde) yıllık tüketimin finansmanı için sahneye çıkan tefeci sermayesine kaptırılır. Bu iki unsur, yani **tefeci sermayesinin ve ticari sermayenin bu türleri feodalizmin çözülme ve çöküş devrelerinde ortaya çıkmış ve bu çöküşü hızlandırmış; kapitalist sermaye birikiminin ilk kaynaklarını teşkil etmiş; aslında feodalizmin bünyesine yabancı unsurlardır. Bu yüzden küçük üreticilerin ticari ve nakdi sermaye tarafından sömürülmesi, küçük meta üretiminin ilkel kapitalist ilişkilere tâbi olduğunu gösterir.** Bu iki sermaye türü kapitalizmin gelişmesiyle biçim değiştirirler; modern mali ve ticari sermaye olarak artık değeri paylaşırlar.

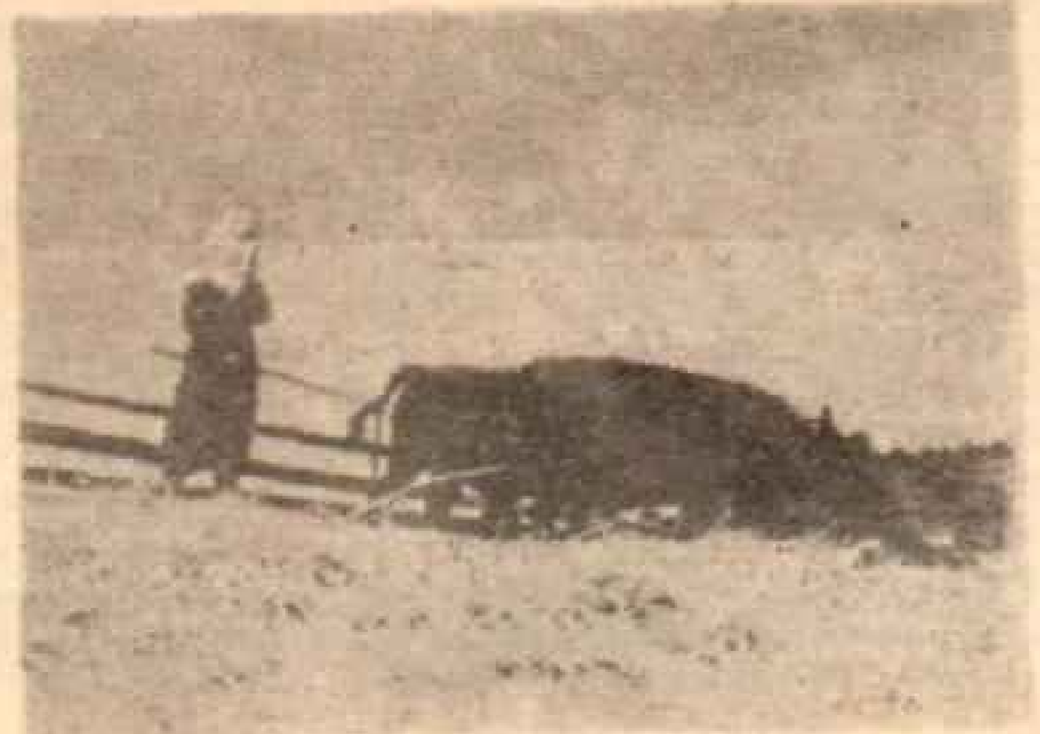
Türkiye'ye gelelim : Tarımda saf anlamda feodal ilişkilerin, daha doğrusu üretimden angarya, ürün vergisi, hediye, hattâ nakdi vergi şeklinde pay alan feodal toprak ağalarının, aşiret reislerinin, şeyhlerin mevcudiyeti bilinmektedir; ancak bildiğim kadarı ile herkes bunların geri plânda ve küçük bir yer kapladığı hususunda anlaşıyor. Buna karşılık, daha geniş bir **yarı-feodal üretim ilişkisinden** söz edilebilir. Bu, bence, büyük toprak sahiplerinin arazilerini ortakçıya vermeleri halinde, yani **Ağalıkla Ortakçılığın** birleştiği hallerde doğan ilişkiler sistemidir. Sadece bu halde, üreticinin ürün fazlasına doğrudan doğruya bir el koyma hali, ve bu sömürme ilişkisiyle birlikte köylüyle ağa arasında doğan şahsi bağlılıklar; **mevcut üretim ilişkisinden ötürü** köyün sosyal hayatına hâkim olan bir yarı feodal unsurun varlığı bahis konusu olabilir. Tabii ki ortakçılığın her hali, örneğin bir küçük toprak sahibinin arazisini ortağa vermesi gibi yaygın haller bu yarı-feodal ilişki içerisinde görülemez.

Mevcut istatistikler bu ilişkinin genişliği hakkında bazı ip uçları veriyor. Ben, bugünlerde yayınlanan bir kitapta üç gösterge kullanarak bu yarı-feodal ilişki içerisindeki üretken köylü nüfusu tesbite çalıştım. Bu göstergeleri : (a) - Toprağa malik olmayan ortakçı aileleri; (b) - Büyük toprak sahiplerine ait arazilerin (büyük toprakların sınırlarını 500 ve ayrıca 200 dönümden başlatarak) bir kısmında ortakçılık'yapan ailelerin sayısı; (c) - Bir şahıs, aile veya sülâleye ait bulunan köylerin sayısı, olarak aldım. **Göstergelerden hiçbiri, bu yarı-feodal üretim ilişkisini toplam köylü ailelerine (veya köy sayısına) oranla % 5'in üzerine çıkarmıyor.**

Buna karşılık mevsimlik veya devamlı tarım işçisi sayısının ortakçı köylülerden fazla olduğunu; daha da önemlisi, 500 dönümden büyük toprak sahipleri içinde ortakçıya veya kiracıya verilen toprakların; kiralanan topraklardan 63.000 hektar daha az olduğunu tesbit ettim. Toprak kiralayan 500 dönümden büyük bir işletmenin kapitalist işletme tarzına yöneleceği herhalde farzedilebilir.

Bu durumda, kapitalist tarzda işletilen çiftliklerin, yarı-feodal üretim ilişkileri içinde bulunan işletmelerden daha fazla bir nüfusu içerdiği; büyük toprak sahipleri arasında da kapitalist çiftçilerin yarı-feodal ağalardan daha büyük bir yer kapladığı anlaşılıyor. Üstelik kapitalist ilişkiler genişlerken, yarı-feodal ilişkiler genel olarak gerileme halindedir.

Ancak Türkiye tarımına asıl hâkim işletme tarzı, köylü nüfusun % 75-80'ini içeren küçük köylü işletmeleridir. Bunların temsil ettiği küçük meta üretiminin bir bölümü sosyal üretim dışında addedilebilir; üretimin büyük kısmı üretici tarafından tüketiliyor ve cüzi bir kısmı mahalli olarak diğer üreticilerle mübadele ediliyorsa.. Bu hallerde üreticiler feodal bir unsura karşı vergi veya angarya gibi yükümlülükler taşımıyorlarsa, kaldeten ne feodal, ne de kapitalist sömürmeden söz edilebilir. Öte yandan, piyasa için (fakat aynı zamanda tüketim

İlişkileri, Feodal Kalıntılar

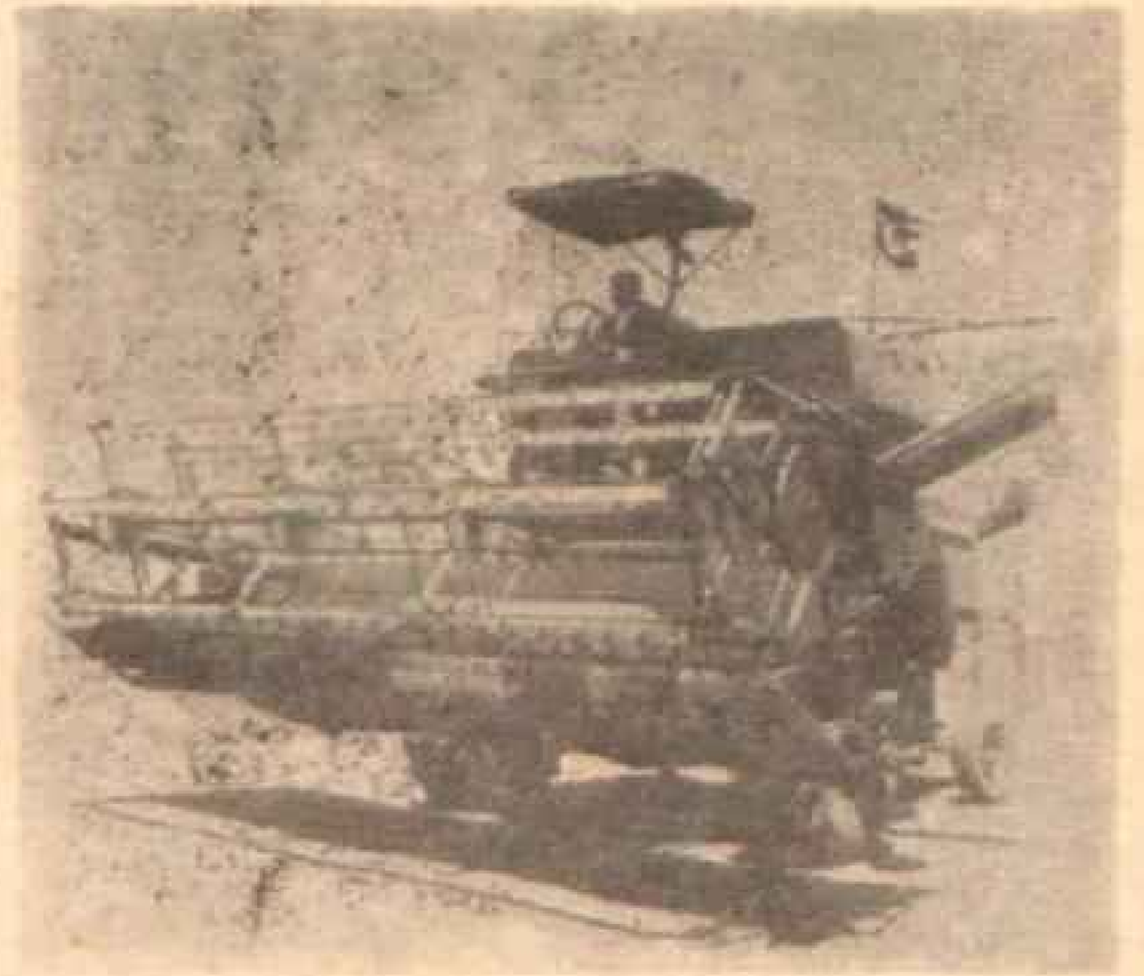
için) üreten küçük üreticiler, ürün fazlalarını Türkiye'de kalkan feodal unsurlara değil, ticaret ve tefeci sermayesine kaptırmaktadırlar. Yani **Türkiye tarımının sömürme ilişkileri içinde olan küçük üreticileri, kapitalizmin ilkel sömürme mekanizmalarına tabidirler.**

O halde üretim ilişkileri açısından ele alınırsa, tarımda *yarı-feodal ilişkiler* arka plânda bir yer kaplıyor. Küçük meta üretimi dahi esas itibariyle, piyasa vasıtasıyla kapitalist bölüşüm ilişkilerine tâbi olmaktadır. Ne var ki, **feodal kalıntıları,** tarımdaki yarı-feodal üretim ilişkilerinin dışında, üst-yapı kurumlarında ve hattâ doğrudan doğruya daha ileri üretim ilişkilerinin orta yerinde gözleyebiliyoruz. Üzerinde şimdiye kadar gereğince durulmamış olan feodal kalıntılar meselesine kısaca eğilmekte fayda vardır.

Türkiye'de kapitalist gelişme, feodalite burjuvazi tarafından bir demokratik devrim sonucunda tasfiye edilmeden başlamıştır ve devam etmektedir. Bu yüzden kapitalist evrim, eski düzenin gerici unsurlarının, feodal unsurların burjuvalaşması ile meydana geliyor. Bu, toplum hayatımızda; üst yapıda, özellikle ideolojide gericiliğin bu kadar rahatlıkla at koşturabilmesinin, büyük burjuvazinin devrimcilikten hiç bir zaman nasibini alamamış, s ü r a t l e kompradorlaşmaya yatkın bir sınıf olmasının başlıca sebebi olsa gerektir. Ancak bu olgunun, emekçi sınıfları günlük iktisadi hayatları içinde daha da yakından ilgilendiren bir sonucu daha vardır : Kapitalist gelişme ile beraber meydana gelen yeni ve ileri üretim ilişkileri içinde dahi; eskiye ait, yarı-feodal kalıntılar önemli roller oynamaktadır. Açıklamaya çalışayım :

Tarımdaki kapitalistleşme sürecinin hem *kapitalist* işletme tarzının hâkim olduğu çiftliklerde; hem de küçük köylü işletmelerini sömüren ticaret ve tefeci sermayesinde belirdiğinden bahsetmiştim. Ne var ki, böylece meydana gelen yeni üretim ve bölüşüm ilişkileri aynı zamanda eski ve yarı-feodal sosyal ilişkileri de içermektedir. Kapitalist çiftçi ile ücretli tarım işçisi arasındaki ilişkileri örnek alalım. Tarım işçisi, artık değere normal kapitalist süreç içinde el konmasının dışında bir yığın ilkel ve yarı-feodal bağımlılıkların da baskısı altındadır.

Dr. Özer Ozankaya Polatlı köylerinde yaptığı incelemelerde, büyük kapitalist çiftçi ile **ücretli ve devamlı** işçiler arasındaki ilişkiler üzerinde ilginç tesbitler yapmış. Bölgede «bekâr» diye adlandırılan tarım işçilerinin *mahalli ifadeyle* : «sabah kalkıp tarlaya gittiğini; akşam gelip yattığını kimsenin görmemesi gerekir.» «Karı olmak 'bekâr' olmaktan iyidir.» Ücretini aylık olarak ve nakden alan, şekli bakımdan tipik bir ücretli işçi olan «bekâr», aslında işverenle arasında bir yığın şahsî bağlılık bulunan; hayatının çeşitli yönleriyle de kapitalist çiftçinin hâkimiyeti altına girmiş bir emekçidir. Mevsimlik tarım işçilerini ele alalım. Bu emekçileri daha köylerinde iken avanslarla belli bir işverene bağlayan elçi, çavuş, dayı gibi adlarla anılan aracılar; ücretler ve iş şartları gibi hususlarda toprak işçilerinin şehir proletaryasının sahip olduğu hukukî imkânların hemen hemen tümünden yoksun kalmasına sebep olmaktadır. Bu örneklerde işverenle işçi arasındaki akit serbestisinden veya toplu sözleşmeden, sendikal haklardan, hattâ belki de bir anlamda serbest işgücünden bahsetmenin abes olacağı âşikârdır. Ortakçılık ilişkileri son bulsa bile köydeki büyük toprak sahibinin köy hayatı üzerindeki siyasî ve hukukî hâkimiyeti daha bir süre devam edebiliyor. Küçük üreticiyi avanslarla, veresiye satışla, alivre mübayaa ile kendisine bağlayan kasaba tüccarının köylü üzerindeki şahsi nüfuzu, normal bir kapitalist düzende ticarî sermayenin taşıdığı fonksiyonların çok ötesindedir. Bütün bu örneklerde feodalitenin burjuvalaşmış unsurları yeni üretim ve bölüşüm ilişkilerine, normal kapitalist sömürmenin dışında bir yığın yarı-feodal sömürme ve baskı unsurları da getirmişlerdir. Tarım proletaryasının ve küçük üreticilerin, bu anlamda, kapitalizmin tam gelişememiş olmasından muzdarip olduğu; ülkemizdeki feodal-kalıntılardan bahsedilecekse, onları mevcut üretim ilişkilerine ilâveten buralarda da aramak gerektiği söylenebilir.

Türkiye tarımındaki üretim ilişkileri ve feodal kalıntılarla ilgili bu tesbitler (eğer doğruysa) strateji ve taktik tartışmaları açısından herhangi bir önem taşımakta mıdır?

Feodal ve yarı-feodal **üretim ilişkilerinin** oldukça dar bir yer **kaplamasına** rağmen Türkiye tarımındaki feodal **kalıntıların köylü nüfusun** çok daha geniş bir bölümünü ezmekte bulunması, bu sınıfa sunulacak şiarlarda ihmal edilemeyecek bir olgudur. Kapitalist üretim ve bölüşüm ilişkilerinin ya doğrudan doğruya içinde yer alan, ya da bunların etki ve hâkimiyeti altına girmiş köy proletaryası ve küçük köylü üreticiler için, altında ezildikleri ve mutad kapitalist ilişkilerin ilâve baskı unsurlarını hedef alan demokratik şiarların saf sosyalist şiarlardan daha geçerli olduğunu herhalde kabul etmek gerekecektir. **Bir bütün olarak topraksız ve az topraklı köylü kitlelerine «toprak reformu» şiarı, piyasa için üretim yapan küçük üreticileri *«tefeci ve tüccar sömürüsüne paydos»* sloganı etrafında toplamak şüphesiz ki saf sosyalist programlar içermemektedir; ancak bunlar sınıf şiarlarıdır ve tarımda (Türkiye dahil) küçük meta üretiminin hâkim olduğu hiçbir ülkede sosyalistlerin köylülere şehir proletaryası ile aynı şiarları sunmak budalalığını yaptıklarını ben hatırlamıyorum.**

Emperyalizmin işbirlikçisi olan sınıflara ve bizatihi emperyalizme karşı başta şehir proletaryası olmak üzere bütün emekçi sınıfları ve şehirli küçük burjuvaziyi içeren bir sınıflar koalisyonunun demokratik ve anti emperyalist hedefler çevresinde toplanması devrimci mücadelenin şüphesiz ki icabıdır. Yalnız, burada, yine Türkiye'nin yapısından gelen ve ihmal edilmemesi gereken bir mesele de var : Türkiye'de küçük burjuvazi tarımdaki nüfusun büyük kısmını, tarım dışında ise (memurlar dahil) yarısını oluşturmaktadır. Üstelik 1950'den bu yana işçi sınıfının **tarım dışı nüfusa oranı** düşmekte, küçük burjuvazininki ise artmaktadır. **Bu küçük burjuvalar ülkesinde, küçük burjuvazinin demokratik ve anti-emperyalist mücadelede kendisine ait olan yerde kalmakla yetinmeyerek sosyalist hareketin içine sızması ve hattâ kendi küçük burjuva *sosyalizmini yerleştirmeye* teşebbüs etmesi mukadder olsa gerektir. Bu yüzden sözünü ettiğimiz sınıflar koalisyonunda sosyalist hareketin kendi bağımsız karakterini ve ideolojik safiyetini titizlikle muhafazaya çalışması; kendi malı olan sınıfların örgütlenmesine, ideolojik eğitimine öncelik vermek görevini ihmal etmemesi gerekir.**

sosyalizm tartışmaları

Devrim ve Karşı

MEHMET SELİK

Bu ve bunu izleyecek birkaç yazıda Mihri Belli'nin üç konuşmasındaki «devrim» ve «karşı devrim» hakkındaki görüşlerini *eleştireceğiz*. Konuşmalarının ilkinin (18.12.1967: «Türkiye'de Devrimci Eylem Nedir?») metni teksir edilmiş olarak elimizdedir; diğer ikisinin («Türkiye'nin Devrim Stratejisi» ve Türkiye'de Karşı - Devrim») metinleri Türk Solu Dergisi'nde (16.1.1968, Sayı : 9; 4.2.1969, Sayı : 64) yayınlanmıştır. Bu metinlere atıfta bulunurken bunları sırasıyla **Eylem**, **Strateji** ve **Karşı - Devrim** diye anacağız.

I. DEVRİM, KARŞI - DEVRİM VE MATERYALİST TARİH GÖRÜŞÜ

Konuşmacının (bundan sonra yazar diyeceğiz) bu konuşmalarında (yazılarında) kendisini çıkmazlara sokan, ele aldığı meselelerin hemen hemen hiçbirini açıklayamamasına ve bir açıklık getirememesine sebep olan büyük hatası «siyasal» anlamdaki devrim ile «toplumsal» anlamdaki devrim arasındaki farkı kavrayamamış olmasıdır.

Toplumsal devrim bir süreç olarak toplumda gelişen üretim güçleri ile eski, katılaşmış toplumsal üretim ilişkileri arasındaki çatışmayı, bu çatışmanın su yüzüne çıkması olgusunu, ifade eder. Siyasal devrim, toplumsal devrimi hızlandırmak ve tabiî sonuçlarına vardırmak için siyasal iktidarın (yeni üretim ilişkilerinden yana olanlarca) ele geçirilmesidir. Siyasal iktidarın daha önceki sahipleri (eski üretim ilişkilerinin değişmesine ve değiştirilmesine karşı olanlar) tarafından toplumsal devrimi durdurmak amacıyla onu bir süre için ele geçirmiş olanlardan geri alınması da bir siyasal devrimdir: siyasal karşı-devrim.

Yazar, toplumsal ve siyasal *diye bir ayırım yapmaksızın*, devrim için şu tanımı veriyor : «Devrim üretim kuvvetlerinde meydana gelen değişikliklerin üretim ilişkilerini zorlaması sonucu, toplumdaki devrimci sınıf ya da sınıfların, statükoyu muhafaza etmekte çıkarı olan sınıf ya da sınıfların, üstesinden gelmesi ve üretim güçleriyle üretim ilişkileri arasındaki çelişkiyi gidermek üzere üretim ilişkilerini, toplumsal *ilişkileri yeni üretim güçlerine* uygun biçimde değiştirmesidir.» (strateji)

Bu tanımda toplumsal devrim ile (sözü edilmemekle birlikte) siyasal devrim birbiri içine girmiş bulunmakta ve bu sebeple de yanlış olarak siyasal devrim de bir süreç olarak ifade edilmektedir.

Yazarın asıl hatası Marx'ın, aslında büyük *bir genelleme o*lan, materyalist Tarih Görüşü'nün özünü teşkil eden bir önermeyi devrim tanımı olarak kullanmasıyla ilgilidir. Anlatmak istediğimizin daha iyi anlaşılabilmesi için Marx'ın Tarih Görüşü'nden bir özet halinde söz etmemiz gerekiyor.

Marx'tan önceki düşünürler dünyayı çeşitli açılardan yorumlamaya çalışmışlardır; oysa, ona göre, yapılması gereken iş aynı zamanda dünyayı değiştir*mektir. Bunu* başarabilmemiz için içinde yaşadığımız maddi ve toplumsal ortamın sağlam ve doğru bir bilgisini edinmemiz gerekir .

Marx, bütün dünya tarihini ve bunun öznesi olan insan toplumunu daimi bir değişme ve gelişme içinde görür. Bunun için de, her şeyden evvel, tarihin ve toplumun hareket kanunlarını bulmak gerektiğini düşünür. Bu kanunları bulduğumuz zaman, içinde yaşamakta olduğumuz belli tarih ve toplum şartlarının özel durumlarını doğru teşhis ve tahlil etmekle, toplumun o andaki yapısını ve güçleriyle nasıl bir değişme ve gelişme hareketi içinde olduğunu, bu hareketin hızını, ve bu hızın yükseltilebilmesi için neler *yapılabileceğini öğrenmemiz* mümkün olur.

Marx'a göre gerçekte olanın bilgisine *gerçekte olan*dan hareket etmekle ulaşılabilir. Tek gerçekçi ve materyalist bilgi edinme yolu budur. Gerçekte olan, çok kere, karmaşık ve bir *anda kavranmaları mümkün ol*mayan çeşitli faktörlerin bir bileşimidir. Bunun için önce ne olduğunu anlamak ve açıklamak istediğimiz şeyin özünü kavramamız gerekir. Bunu ancak ikinci dereceden ve daha az önemli etkenlerden soyutlayarak yapabiliriz. Böylece, öğrenmek istediğimiz şeyin en soyut plânda ilk bilgisini edinmiş oluruz. Bu bir ilk adımdır. Bundan sonra diğer faktörleri işin içine katarak gerekli nitelendirme veya düzeltmelerle, adım adım, gerçekte olana, somuta, mümkün olduğu kadar yaklaş*maya çalışırız. İşte ancak* bu şekilde edinilen bilgilerdir ki dünyayı ve toplumu değiştirmeye yönelmiş eylemlerin (pratiğin) teorik temelini teşkil ederler.

Marx'ın tahlillerinde «ilişki» kavramı çok önemli bir yer *tutar. Ona göre, her toplum* belli bir ilişkiler bütünüdür. Biz bu ilişkilerin mahiyetini kavrayıp açıklayabilirsek, bunların meydana getirdiği toplumun da yapı ve mahiyetini anlamış oluruz. İlişkiler, insanların aralarında giriştikleri çeşitli faaliyetler dolayısıyla kurulurlar. Marx, toplumun en önemli ve diğer bütün ilişkilerinin temelini teşkil eden ilişkilerin üretim ilişkileri olduğunu söyler. Üretim ilişkileri, insanlar arasında *maddi üretim olayının* vücuda getirdiği ilişkilerdir. Bunlar toplumun karakterini belirleyen *ilişkilerdir.*

Üretim ilişkileri, üretim faaliyetinin örgütlenme biçimine, kişilerin bu faaliyete katılış şekillerine bağlı olarak ortaya çıkan ve bunlarla birlikte değişen toplumsal durumlardır. Üretim faaliyetinin yürütülüşü *ve kişilerin bu faaliyetteki yeri* ve rolleri ve dolayısıyla aralarında bu yüzden kurulan ilişkiler, toplumun sahip bulunduğu maddi üretim şartlarına yani üretim güçlerine bağlıdır. Üretim ilişkilerini üretim güçleri belirler.

Üretim *güçlerindeki gelişme*ler üretim ilişkilerinin değişmesine yol açarlar. Üretim güçlerindeki gelişmenin sonucu emek üretkenliğinde (prodüktivitesinde) *bir yükselme şeklin*de görünür. Yükselen emek üretkenliği toplumsal üretimin miktar olarak artması ve nitel olarak çeşitlenmesi sonucunu doğurur. Bu, bir yandan, toplumsal fazlanın, öte yandan, işbölümünün artmasına yol açar. Böyle bir gelişme ile birlikte yeni ilişkilerin belirmesi zarureti doğar. Üretim ilişkileri üretim güçlerindeki gelişmeye uygun düşen bir değişme göstermediği takdirde, bunlar arasında bir zıtlaşma, bir bedenin üzerine geçirilmiş elbiseye sığamaması gibi uyuşamama duru*mu meydana gelir. Üretim iliş*kileri üretim güçlerinin yeni durumuna uymak zorundadır. Bunlar arasındaki çelişme, yeni üretim ilişkilerinin ortaya çıkmasını sağlıyacak köklü bir dönüşüm hareketine, bir devrime yol açabilir. Toplumların hareketleri, daha aşağı bir durumdan daha yukarı bir duruma geçmeleri, bu devrimler yoluyla olur. Toplumsal devrim dediğimiz şey budur.

Toplum belli bir ilişkiler bütünüdür, ve üretim ilişkileri bunların en önemlileridir dedik. Bunların önemi, toplumun yapısını veya kuruluşunu tayin etmelerinden ileri gelir. Toplu*mun yapısı derken kastedilen* toplumun sınıf yapısıdır. Sınıf yapısının anahtarı, merkezi ilişki olan mülkiyet *ilişkisidir;* bu ilişki, insanların üretim için yararlandıkları araçlar karşısındaki durumlarını ifade eder. Bu ilişkiyi de yine üretim araçlarının önemli bir bölüğünü teşkil ettikleri üretim güçlerinin ulaşmış bulunduğu seviye belirler.

Herhangi bir durumda üretim güçlerinde kendini göstermeye başlayan bir gelişme, bu gelişmeden yarar ve zarar gören sınıfları karşıkarşıya getirir. Buradan sınıflar arası bir çıkar çatışması doğar. Üretim güçlerindeki gelişme, kendisiyle birlikte, eski ve halen yürürlük*te olan üretim ilişkilerinin de*vamında yarar gören eski sınıf *veya sınıflara karşı halen mev*cut ve yürürlükte olan ilişkilerden zarar gören bir sınıfın güç-

N TEORİSİ

Devrim

● Kimilerini yazılarında ve konuşmalarında çıkmazlara sokan, ele aldıkları meselelerin hemen hemen hiçbirini açıklayamamalarına yol açan hata; «siyasal» anlamda devrim ile «toplumsal» anlamda devrim arasındaki farkı kavrayamamış olmalarıdır.●

lenmesine veya yeni bir sınıfın ortaya çıkmasına yol açar. Üretim güçlerindeki gelişmenin elvermesi ölçüsünde, bundan yarar gören sınıf güçlenir ve hâkim duruma geçer. Böylece, toplumsal fazla üzerindeki kontrol ve buna elkoyma gücü sahip değiştirir. Şu halde, üretim güçlerindeki gelişme bir yandan toplumsal fazlanın büyümesine yol açarken, öte yandan bunun üzerindeki tasarruf yetkisinin hangi sınıfın eline geçeceğini de tayin eder. Hakimiyet durumunda meydana gelen değişiklik baştan sona bir mücadelenin sonucudur. Marx ve Engels, bu nu ifade etmek üzere, «Bugüne kadar devam edegelen insanlık tarihi sınıf mücadeleleri tarihidir.» derler.

Toplumsal devrim süreci temeli üzerinde cereyan eden sınıf mücadelesi siyasal bir olay, siyasal bir süreçtir. Bunun tabii sonucuna vardığı an, yani sınıf hakimiyetinin el değiştirdiği an siyasal devrim meydana gelmiş olur. Yukarıda belirttiğimiz gibi, siyasal devrimle toplumsal devrimi ya devam et*mekte olduğu doğrultuda hızlan*dıracak ya da bunu durduracak ve gücü yeterse tersine çevirecek sınıf veya sınıfların siyasi iktidar üzerindeki hakimiyeti kurulur. Sınıf hakimiyetinin siyasi plândaki ifadesi siyasi iktidardır.

Marx, en fazla üzerinde durduğu ve derin bir incelemeye tabi tuttuğu kapitalist toplumu, toplumun uzun gelişme zincirinin sadece bir halkası olarak görür. Bu halka, henüz zincirin *son halkası değildir.* Onun kendisinden bir öncekini izlemesi gibi, onu da bir yeni halka izleyecektir. Çünkü, bu toplumda kendisinden öncekiler gibi değişme ve gelişmeyi sağlayacak tohumu içinde taşımaktadır. Çünkü, bu toplumda da sınıflar arası çatışma sona ermemiş yalnız çatışmanın tarafları, yani çatışan sınıflar değişmiştir.

Marx'ın Materyalist Tarih Görüşü'nün bu pek kısa ö*zetini bitirirken, bunun kendi* kaleminden çıkmış çok özlü bir ifadesi ve bunun için de çok meşhur olan bir pasajı buraya aktarmayı yaarrlı buluyoruz.

«Araştırmalarımın beni ulaştırdığı sonuç şu oldu : hukuk ilişkileri ve devlet şekilleri bizatihi ne kendiliklerinden anlaşılabilirler ve ne de insan aklının genel gelişimi denilen şeyle açıklanabilirler; bunlar kökleri hayatın, Hegel'in... bir bütün olarak 'uygar toplum' adı altında topladığı, maddi ilişkilerinde olan şeylerdir; ve bu uygar toplumun anatomisi ekonomi politik'te aranmalıdır. Bu sonuncunun Paris'te başladığım incelemesine Brüksel'de... devam ettim. Vardığım ve, bir kere ulaşınca da **araştırmalarımda rehber olarak yararlandığım genel sonuç** kısaca şöyle özetlenebilir : **insanların hayatlarını sağlamak için yürüttükleri toplumsal üretim faaliyetinde aralarında belirli, zorunlu, kendi iradelerinden bağımsız ilişkiler kurulur; bu üretim ilişkileri kendi maddi üretim güçlerinin belirli bir gelişme aşamasına uygun düşer.** Bu üretim ilişkilerinin bütünü, toplumun ekonomik yapısını meydana getirir, üzerine belirli bir hukuki ve siyasi üst-yapının kurulduğu ve kendisine belirli toplumsal bilinç şekillerinin uygun düştüğü reel temeli teşkil eder. Maddi hayatın üretim biçimi toplumsal, siyasal ve ruhsal hayat sürecinin genel karakterini belirler. İnsanların varlığını belirleyen bilinçleri değildir, tersine, bilinçlerini belirleyen toplumsal varlıklarıdır. **Gelişmelerinin belli bir aşamasında, toplumun maddi üretim güçleri toplumun mevcut üretim ilişkileri ile, ya da, bunların o zamana kadar içinde hareket ettikleri ve kendilerinin sırf hukuki ifadelerinden ibaret olan mülkiyet ilişkileriyle, çatışma durumuna girerler. Bu ilişkiler üretim güçlerinin gelişme şekilleri olmaktan çıkıp bunlara ayak bağı olan zincirler haline gelirler. Böyle*ce toplumsal devrim dönemine* girilir. Ekonomik temelin değişmesiyle birlikte olanca cüssesiyle bütün üst-yapı hızlı ya da yavaş olarak değişmeye başlar.** Bu türlü dönüşümleri incelerken, ekonomik üretim şartlarında meydana gelen ve doğal bilimlere özgü kesinlikle ortaya konulabilecek olan maddi değişmelerle hukuki, siyasi dini, bedii veya felsefi, kısaca, bu çatışmanın bilincine insanların kendilerinde ulaştıkları ve bu çatışmayı kendileriyle yürüttükleri, ideolojik şekiller arasında daima ayrım yapmak gerekir. Nasıl ki biz bir birey hakkındaki görüşümüzü bizzat onun kendisi hakkındaki düşüncesine dayandırmazsak, böyle bir dönüşüm hakkındaki yargımızı da bu dönemin kendi bilincine dayandıramayız; tersine olarak, bu bilinç maddi hayatın çelişmelerinden, toplumsal üretim güçleriyle üretim ilişkileri ara*sındaki mevcut çatışmadan ha*reket edilerek açıklanmak gerekir. **Bir toplum biçimi, içinde kendileri için yer olan bütün üretim güçleri gelişmeden evvel, asla yok olmaz; ve kendi maddi varlık şartları eski toplumun rahminde olgunlaşmadan evvel, daha yüksek yeni üretim ilişkileri, asla ortaya çıkmazlar. Bundan ötürü, insanlık daima hakkından gelebileceği sorunları karşısına alır; çünkü, daha yakından bakıldığında görülür ki, sorun kendini, ancak, çözümü için gerekli maddi şartların halen mevcut olduğu ya da en azından oluşma halinde bulunduğu durumlarda açığa vurur. Geniş çizgiler içinde olmak üzere, asyatik, antik, feodal ve modern burjuva üretim biçimlerini toplumun ekonomik oluşum doğrultusu üzerinde yer almış gelişim dönemleri olarak isimlendirebiliriz.** Burjuva üretim ilişkileri toplumsal üretim sürecinin son çatışmalı (antagonist) şeklidir; çatışma sözü burada bireysel çatışma anlamında olmayıp bireylerin toplumsal hayat şartlarından doğan *bir* çatışma anlamındadır; ancak, şurası da var ki, burjuva toplumunun rahminde gelişen üretim güçleri aynı zamanda bu çatışmanın çözümünü **sağlayacak maddi şartları da yaratırlar. Bunun içindir ki,** bu toplumsal oluşumla birlikte, insan toplumunun tarih-öncesi dönemi tamamlanır.» (siyahlar M.S.)

Bizim yukarıdaki kısa açıklamalarımızdan ve bizzat Marx'ın kendi ifadelerinden anlaşılacağı gibi, bilimsel sosyalizmin temelini teşkil eden bu tarih ve toplum görüşü, toplumların oluşumu ve gelişimi üzerinde çok yüksek bir soyutlama seviyesinde ulaşılmış bir genellemedir. Bu genelleme gelmiş geçmiş ve bu günkü toplum durumlarına aynı derecede geçerlilikle uygulanabilir, ve bütün toplum şekilleri için geçerli genel bir bakış açısı teşkil eder. Diğer bir ifade ile, bu, toplumsal yapı ve bu yapının kendi iç dinamiği incelenirken bir hareket noktası, genel teori olarak iş görür.

Bu genelleme bize, belli somut durumları nasıl ele almamız gerektiğini her somut durumda neleri nasıl değerlendirmemiz gerektiğini gösterir. Bunun içindir ki, bunu sırf ifade etmekle henüz ancak ilk sözümüzü söylemiş oluruz. Ondan bir tahlil aracı olarak yararlanmamız, onu belli özel somut durumlara tahlil ederken bir hareket noktası, bir dayanak olarak almamız da mümkündür.

Toplumsal devrimle siyasal devrim arasındaki farkın ve bu ikisi arasındaki ilişkinin farkında olmayan yazar, devrim derken yukarıda kısaca göstermeye çalıştığımız Materyalist Tarih Anlayışının temel önermelerinden birini sadece tekrar etmekle kalmış, daha kötüsü, kar şı-devrimden söz ederken bununla uzaktan yakından ilgisi olmayan şeyler söylemiştir.

(Bunu bundan sonraki yazılarımızda göstermeğe çalışacağız.)

KİTAP

DEVRİM TEORİSİ

BİR ÖZELLİK

«Çinde, silâhlı devrim, silâhlı karşı-devrimle savaşıyor; Çin devriminin özelliklerinden ve avantajlarından biri de, işte buradadır».

Mao, savaş ve *strateji* sorunlarının Çin devrimindeki önemini belirtmek için 6 Kasım 1938'de Merkez Komitesinde yaptığı bir konuşmada, Stalin'in bu tezinin, Çindeki devrimci mücadelenin bütün evreleri için, tamamen *doğru olduğunu* söylüyordu.

Mao'ya göre, Çin, bağımsız demokratik bir devlet değil, feodal baskı altında altında yaşayan yarı-sömürge ve yarı-feodal bir ülkeydi. Dış ilişkilerinde millî bağımsızlıktan yoksundu, *emperyalist* boyunduruk altında bulunuyordu. Bu yüzden, Çinde, ne yararlanılması mümkün bir parlâmento, ne de işçilere legal mücadele imkânını veren bir kanun vardı. Çindeki devrimci mücadelenin esas biçimini ve esas örgütlenme ilkesini, Çinin bu özellikleri belirliyordu. Mao'ya göre, Çinde esas mücadele şekli savaş ve esas örgütlenme ilkesi de orduydu. Örneğin halk yığınlarının örgütlenme ve mücadelesi gibi bütün öbür devrimci mücadele şekilleri, son derecede önemli olmakla beraber, savaş gereklerine bağlıydı. Çin'in 1919'dan 1938'e kadar uzanan siyasî mücadele tarihi, karşı - devrime karşı yönetilen devrimci savaşların *tarihiydi*. *Çin proleter partisinin*, varolduğu andan (1921) beri karşı karşıya bulunduğu ana görev, duruma göre, bazı silâhlı iç karşı-devrime, bazı da silâhlı dış karşı-devrime karşı, millî ve sosyal kurtuluşu elde etmek için, mümkün olduğu kadar çok müttefik toplamak ve silâhlı mücadeleyi örgütlemekti. Bu nedenle, 1921-26 arasında, Çindeki silâhlı mücadelenin istisnâî önemini kavrayamayanlar, savaş hazırlığı ve ordu örgütlenmesiyle *ciddî bir şekilde* uğraşmayıp, askerî strateji ve taktik sorunlarının incelenmesine ciddî bir dikkat göstermeyenler, Mao'ya göre, hata etmişlerdi. Örneğin Kuzey Seferi (1926) esnasında, ordunun hazırlanması ihmal edilerek, dikkatin sadece yığın hareketi üzerine teksifi, 1927'de, Kuomintang gerici bir tutum aldıktan sonra, yığın hareketinin çökmesi sonucunu vermişti.

Mao'ya göre, deney, Çin meselelerinin silâhlı bir mücadele olmaksızın çözümlenemiyeceğini göstermiş bulunuyordu. Öyleyse, Partinin örgütlenme ve yığın çalışmaları, sadece ve sadece cephe gereklerine göre düzenlenmeliydi. Çinde parti örgütü kurmak demek, silâhlara sahip olmak demektir. Bu bakıma, «Orduya kim sahipse, iktidara da o sahiptir» diyen Çan Kay-Şek'ten öğrenilecek çok şey vardı. Çinde, «iktidar tüfeğin ucunda» idi. Bu anlamda, Çinde, «dünyanın ancak tüfekle değiştirilmesinin mümkün olduğu» söylenebilirdi. Mao'ya göre, Çin devriminin *özelliği buydu. Bu özellik, Çin'in kendine özgü şartlarının sonucuydu.*

ÇİN 1940

Mao, «Yeni Demokrasi» başlıklı yazısını, Ocak 1940'da, «Çin Kültürü» adlı derginin ilk sayısında yayınladı. Bu yazının özünü, silâhlı dış karşı-devrime karşı, silâhlı devrimci mücadelenin Çin'e özgü gerekleri belirlemiştir.

Mao, silâhlı dış karşı-devrimle mücadele için, daha «Uzun Yürüyüş» döneminin en civcivli zamanında, 1 Ağustos 1935'de, Çinin kuzeyindeki iki eyaleti sözüm-ona «muhtar» bir rejim altında Çinden ayırmış ve İç Moğolistan'da kukla bir «bağımsız» devlet kurmuş bulunan Japon emperyalizmine karşı birleşmek önerisiyle Çan Kay-Şek'e bir mesaj göndermişti. Ama Çan Kay-Şek bu teklife yanaşmamıştı. Mao, bu tarihten sonra, Japonlara karşı Birleşik Millî Cephe taktiğini *hem partisine, hem de silâhlı mücadele halinde* bulundukları Kuomintang'a kabul ettirmek için, sürekli bir çaba gösterdi. Çan Kay-Şek'in Birleşik Millî Cephe taktiğine karşı gösterdiği şiddetli dirence rağmen, Mao, onun İngiliz-Amerikan *emperyalizmine* olan sıkı bağlılığı dolayısıyla, eninde sonunda, Japonyaya karşı birlikte mücadeleye yanaşacağını düşünüyor, ve bu yanaşmayı güçleştirmemeğe çalışıyordu. Buna rağmen, Çan Kay-Şek, Japonyaya karşı *birlikte* savaşmak ve aralarındaki sivil savaşa son vermek yolunda 1936 yılının Mayıs ve Ağustos aylarında yapılan teklifleri de reddetti. Sivil savaşın durdurulması ve iki parti arasında işbirliği yapılması için bir anlaşmaya varılması, ancak «Sian Olayı»ndan sonra mümkün olabildi. «Sian Olayı», Çan Kay-Şek'in, Japonlara karşı Birleşik Millî Cephe'nin kurulmasını kabul etmesi için, kendi mareşallerinden Çang Hsu-liang tarafından, 12 Aralık 1936'da, Güney Şensi'deki Sian kentinde tutuklanması olayıdır. Böylece, bir çeşit «zoraki nikâh»la, Çan Kay-Şek, «sivil savaşın durdurulması ve iki parti arasında işbirliği yapılması, Japon saldırısına karşı savaşılması, Japon taraftarı olanların Kuomintang'dan temizlenerek, İngiliz, Amerikan ve *Sovyet Rusya* dostluğuna dayanan bir siyaset izlenmesi, siyasî hürriyetlerin genişletilmesi ve daha demokratik bir düzenin kurulması» konusunda, Komünisterle gizli bir anlaşmaya vardı. *Ama Temmuz 1937'den itibaren* Japon ordularının Çini istilâya başlaması üzerine, aynı yılın Eylül ayında, Mao ile Çan Kay-Şek arasında, Birleşik Millî Cephe'ye resmilik kazandıran bir anlaşma imzalandı. Ne var ki, *Kuomintang ile komünistler arasında varolan* çelişmeler, Birleşik Cephenin devamı boyunca, zaman zaman anlaşmazlıklar doğurmaktan geri kalmadı. Çan Kay-Şek, Japonlara karşı komünist birliklerin kazandığı başarılarda, iktidarının geleceği bakımından büyük tehlikeler görüyor, hiç bir zaman kurtulamadığı bu endişenin etkisi altında, örneğin komünistlerin yönetiminde bulunan Şensi-Kansu-Ningsia sınır bölgesini sürekli bir kuşatma altında bulunduruyordu. İki parti arasındaki çelişme, Birleşik Millî Cephenin başı üzerinde sallanan bir kılıç gibiydi. Ama Birleşik Cepheyi Çinin o günkü somut şartları içinde devrimci mücadelenin temeli olarak gören Mao, her zaman uzlaşma yollarını arıyor, siyasî, ideolojik ve teorik pratiğini, bu çerçeve içinde geliştiriyordu. (Daha geniş bilgi için : MAO ÇE-TUNG- Bir Devrimcinin Otobiografisi, Edgar Snow (Çev. M. Ardos), Sol Yayınları, 1967 Ankara).

«Yeni Demokrasi», 1939 yılı içinde, bu ortamda yazıldı.

«YENİ DEMOKRASİ»

«Yeni Demokrasi», Sosyal Yayınlar tarafından, Mao'nun aynı evrede yazdığı «Çin İnkılâbı ve Çin Komünist Partisi» başlıklı bir yazıyla *birlikte yayınlanmıştır*. Kitabın arka kapağında da belirtildiği gibi, birbirini tamamlayıcı nitelikte olan bu iki yazı da, Çinin o günkü sosyo-ekonomik gelişme aşamasında, Çinde bulunan toplumsal sınıflara, bu *sınıflar arasındaki ilişkilere* ve Çin toplumunun içinde bulunduğu iç ve dış şartlara göre Çin devriminin nasıl bir yoldan geçmesi gerektiği konusunu incelemektedir.

Burada, bu iki yazıya dayanarak, tek bir devrimci mücadele sürecinin belirli bir evresi için Mao *tarafından geliştirilen taktik* düşünceleri özetlemeğe çalışacağım.

Çin devriminin hedeflerini, ödevlerini, dayandığı güçleri, devrimin karakter ve gelişimini anlamak için, Çin toplumunun sosyo-ekonomik karakterini iyice anlamak gereğinden hareket eden Mao, 1940 Çinini, «Japon işgali altındaki bölgelerde sömürge, Kuomintang'ın egemenliği altındaki bölgelerde ise yarı-sömürge; ama hem Japon işgali altındaki bölgelerde, hem de Kuomintang'ın egemenliği altındaki bölgelerde, her şeyden önce, feodal ve yarı-feodal bir toplum» olarak belirler. Böyle olduğuna göre, Çin devriminin bu evresindeki başlıca hedefler, emperyalizm ve feodalizm; başlıca düşmanlar da, başta Japonya olmak üzere, bütün emperyalist ülkelerin burjuvazisi ile Çindeki feodal sınıftır. Çünkü içinde bulunulan evrede, Çin toplumu üzerinde belirleyici bir etki yapan ve Çinin ilerlemesine engel olan belli başlı karşı-devrimci güçler, bu iki güçtür. Çin toplumu, sömürge, yarı-sömürge ve yarı-feodal *nitelikte bir toplum olduğu için, Çin devriminin* iki *evrede* tamamlanması gerekir. Yani Çin devriminin tarihi özelliği, birincisi demokrasi, ikincisi sosyalizm olan, iki evreye bölünmesi zorunluluğudur. Ama birinci *evre, genel anlamda demokrasi değil, Çin tipinde*, özel, yeni tipte bir demokrasidir. Bu tarihî özellik, yani Çin devriminin ilk evresinin artık genel anlamda demokrasi olmaktan çıkıp, sosyalizme yol açan yeni tipte bir demokrasi haline gelmesi, Birinci emperyalist dünya savaşı ve 1917 Ekim İhtilâlinin sonucudur. Ekim İhtilâliyle, tarihte sosyalist devrimler çağı açılmadan önce, Çinin gerçekleştirmek durumunda bulunduğu burjuva-demokratik devrim, eski tipte burjuva-demokratik dünya devrimi kategorisine giriyor ve onun bir parçasını teşkil ediyordu. Eski tipte burjuva-demokratik devrim, burjuvazinin yönettiği, bir burjuva toplum ve burjuva diktatoryası altında bir burjuva devlet kurmayı gözeten devrimdir. Oysaki, 1917'den sonra açılan tarihî çağ içinde, Çin burjuva-demokratik devrimi karakter değiştirmiş, devrimci

ve MAO

KENAN SOMER

cephe bakımından proleter- sosyalist dünya devriminin bir parçası olan yeni tipte burjuva-demokratik devrimler kategorisine girmiştir. Yeni tipte burjuva-demokratik devrim, proletaryanın yönettiği, yeni-demokratik bir toplum ve bu birinci evresinde bütün devrimci sınıfların diktatoryası altında bir devlet kurmağı gözeten devrimdir. Bu yeni tip devrim, sosyalizmin gelişmesi için daha geniş bir yolu bütün engellerden temizler.

Mao'ya göre, tâli evrelere bölünmüş olan Çin devriminin birinci evresi, toplumsal karakteri bakımından, proleter-sosyalist bir devrim değil, yeni tipte bir burjuva-demokratik devrimdir. Ama proleter-sosyalist dünya devriminin bir parçası ve müttefikidir. Çünkü bu devrimin ilk evresi, Çin burjuvazisinin diktatoryası altında kapitalist bir toplumun kurulmasıyla değil, Çin proletaryasının yönettiği bütün devrimci sınıfların ortaklaşa diktartoryası altında «yeni-demokratik» bir toplumun kurulmasıyla sonuçlanacaktır. Mao, Çin proletaryasının yönettiği bütün devrimci sınıfların ortaklaşa diktatoryası ile, proletarya diktatoryası arasında bir fark görmekte, Çin devriminin birinci evresinin özelliğini, esas itibariyle bu farka dayandırmaktadır.

Devrimci koalisyon içinde yer alan Çin millî burjuvazisi, emperyalizm tarafından boyunduruk altında tutulan bir sömürge ve yarı-sömürge ülkenin burjuvazisi olduğundan, «emperyalizm çağında bile», yabancı emperyalizme ve kendi bürokratlar ve feodaller hükümetine karşı savaşmasını ve müşterek düşmana karşı proletarya ve küçük burjuvazi ile ittifak kurmasını mümkün kılan devrimci niteliğini belirli dönemlerde ve bir dereceye kadar korur. Yani Çin, yabancılar tarafından silâhlı istilâ yoluyla talan edilen bir sömürge ve yarı-sömürge memleket olduğu için, Çin millî burjuvazisi, belirli zamanlarda ve bir dereceya kadar devrimci bir karakter taşır. Aslında, burjuvazi, genel olarak, güçlü bir düşmanla karşılaşınca, ona karşı koyabilmek için, işçi ve köylülerle birleşir; ama işçilerle köylüler uyanınca, yani sömüren-sömürülen arasındaki iç çelişki ağırlık kazanınca, devrim düşmanı ile birleşerek onlara karşı döner. Çin devriminin ilk evresinde halkın can düşmanı emperyalizm ve feodal güçler, özellikle emperyalizm olduğuna göre, kurulmak istenen yeni-demokratik devlet proletarya öncülüğündeki bütün anti-emperyalist ve anti-feodal güçlerin ortaklaşa diktatoryası olmak gerekir. Mao'ya göre, yeni-demokratik devlet, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerindeki devrim tarafından kabul edilecek geçici devlet şeklidir. Bu devlet, esas itibariyle, proletarya yönetimindeki bir kaç antiemperyalist sınıfın ortaklaşa diktatoryasıdır.

Yeni-demokratik cumhuriyette özel sermayenin halk üzerinde egemenlik kurmasına meydan vermemek için, tekelci nitelikteki işletmeler, ya da bankalar, demiryolları ve havayolları gibi özel ellerde bırakılamıyacak derecede geniş müesseseler, ister Çinlilere, ister yabancılara ait olsun, devlet tarafından işletilecektir. Yeni - demokratik cumhuriyetin proletarya yönetimi altında bulunan devlet ekonomisi sosyalist karakterdedir ve millî ekonominin bütünü içinde yönetici gücü teşkil eder; ama bu cumhuriyet kapitalist özel mülkiyetin öbür şekillerini ortadan kaldırmaz ve kapitalist üretim «halkın yaşama araçlarını kontrol altına almadıkça», Çin ekonomisinin henüz çok geri durumda bulunması nedeniyle, kapitalist üretimin gelişmesi yasaklanmaz. Burada, Çin devriminin, daha anti-emperyalist ve anti-feodal birinci evresinde bile taşımakta olduğu anti-kapitalist öz üzerinde daha fazla durmağı gereksiz buluyorum. Nitekim Mao, emperyalizme ve feodalizme karşı savaşın kazanılmasından sonra, Çinde kapitalist bir toplumun kurulmasını istemenin, aklın almayacağı bir şey olduğunu söylüyordu.

DOĞRUDA BULUŞMAK

«Yeni Demokrasi», Mao'nun, Çinin somut sosyo-ekonomik durumunu tahlilden hareketle, Çin devriminin birinci evresi için geliştirdiği anti-emperyalist ve anti-feodal bir taktikle ilgili çalışmalarının ideolojik ürünlerinden biridir. Her şeyden önce, çok belirli özellikler taşıyan bir mücadele evresi için geliştirilmiş bulunan bir taktikten hareketle, her hangi bir ülkenin sosyo-ekonomik durumunu «tahlil» çabasının, kısır bir çaba olduğunu kabul etmek gerekir.

Çin devriminin bütün evrelerindeki ortak özellik, Çinde silâhlı mücadeleyle yığın hareketi arasındaki bireşim (sentez) biçiminde yürütülen devrimci mücadeledeki esas mücadele şeklinin savaş, yani silâhlı mücadele oluşudur. Bu nedenle, Mao'nun sadece bu özellik içinde bir anlam taşıyan : «iktidar tüfeğin ucundadır», ya da, «dünya ancak tüfekle değiştirilebilir» gibi sözlerinde, evrensel bir geçerliliğe sahip bir taktik ya da stratejinin unsurlarını görmek büyük bir hata olur.

Mao'nun, Çin devriminin iki evrede tamamlanması gerektiği yolundaki düşüncesi, açıkça belirttiği gibi, Çin toplumunun sömürge, yarı-sömürge, ve yarı-feodal nitelikte bir toplum olmasına bağlıdır.

Mao, Çin devriminin birinci evresi üzerindeki düşüncelerini, «yeni-demokrası» kavramıyla ifadeye çalışmaktadır. Bu, sürekli devrim anlayışı içinde geliştirilen marksist-leninist burjuva demokratik devrim anlayışının 1930-1940 yılları Çinine uygulama girişiminden başka bir şey değildir.

Marx, 1848'den sonra, İngiltere ve Fransada burjuva-demokratik devrimin gerçekleştiği âna göre kapitalizmin daha gelişmiş bir evresinde, ama burjuvazinin devrimci misyonunu yitirdiği ve işçilerle köylülerin tarih sahnesinde devrimci bir güç olarak ağırlıklarını duyurmağa başladıkları bir sırada, Almanya da gerçekleştirilecek bir burjuva-demokratik devrimin, aslında proleter-sosyalist devrimin başlangıcı olacağını düşünüyordu.

Lenin, Marx'ın düşüncesini, emperyalist çağda, 1905 Rusyasının somut şartları içinde geliştirdi ve burjuva demokratik devrimin sosyalist devrime dönüşmesi teorisini formüle etti.

Mao'nun «yeni-demokrasi» düşüncesi, ancak marksist-leninist sürekli devrim anlayışı içinde doğru olarak kavranabilir. Tabiî Mao'nun göz önünde tuttuğu somut özellikleri unutmamak şartıyla.

Gerçekten, emperyalist çağın burjuva demokratik-devrimleri, eski tip burjuva-demokratik devrimler olarak düşünülemez. Yeni tip burjuva-demokratik devrimi eski tip burjuva-demokratik devrimden ayıran, ve hiç bir ülkenin somut özellikleriyle sınırlı bulunmayan temel teorik ölçü, her halde yeni tip devrimlerin ancak proletarya öncülüğünde gerçekleştirilebileceği olmak gerekir. Öyleyse, proletarya öncülüğünde yürütülmeyen, ya da proletarya öncülüğünü gözetmeyen, tersine, bu öncülüğü engelleme ya da geciktirme yönünde etkili olabilen her türlü tertip ve kombinezon, gerçek bir devrimci mücadele değil, ancak bir devrimci mücadele «ersatz»ı olabilir.

Lenin'in, sosyalizmin **sadece** emperyalist sistemin bütünü bakımından «mümün» duruma geldiği bir tarihi dönemde hazırladığı burjuva-demokratik devrim düşüncesini, 1940 Çininin somut şartları içinde geliştirmeğe çalışan Mao, yabancı emperyalizmin ve yerli feodallerin boyunduruğu altında yaşıyan bu ülkede, bu iki can düşmanını tepelemeği gözeten millî ve demokratik bir devrimin başarılmasını iki temel görev sayıyor, bu iki temel görevin, yani millî devrimle demokratik devrimin, hem birbirinden farklı, hem de birbirine sıkı sıkıya bağlı olduğunu belirterek, başta gelen görevin, emperyalizmi devirmeği gözeten millî devrim olduğunu söylüyordu.

Silâhlı Japon saldırısı karşısında, devrimci mücadele içinde anti-emperyalist savaşa bir ağırlık ve öncelik veren Mao, Çinde emperyalist egemenliğin dayandığı en önemli sosyal destek olarak feodal sınıfı gördüğü için anti-emperyalist savaşı, savaş gereklerinin çizdiği sınırlar içinde, anti-feodal mücadeleyle birleştiriyordu. Mao'nun esas düşüncesini, bu düşüncenin belirli bir duruma uygulanmasından çıkan belirli bir sonuçla karıştırmamak gerekir. **Mao'ya göre önemli olan, anti-emperyalist mücadele söz konusu olunca, bir ülkede, bu mücadelenin, emperyalizmin dayandığı en önemli sosyal destek olan sınıf hangisiyse, o sınıfa karşı mücadeleyle birlikte yürütülmesidir.** Bu bakıma, **anti-emperyalist mücadelenin her hangi bir şeklinin söz konusu olduğu her hangi bir ülkede, hangi toplumsal sınıfın emperyalizme «en önemli destek» haline geldiğini doğru bir şekilde saptamak, «hesaptan sınıfta kalmamak için», son derecede büyük bir önem taşır.**

«Yeni Demokrasi» Mao'nun devrin düşüncesini anlamak amacıyla okunursa varılacak sonuçlardan bazıları sanıyorum bunlar olacaktır.

Siyasi Bir Dien

CEM EROĞUL

«Stratejimiz ve taktiğimiz, bir halk savaşının ve uzun süreli bir direnmenin strateji ve taktiği olmak zorundaydı.» Bu sözler, Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'nin ünlü başkomutanı Gen. Giap'a aittir ve Fransızlara karşı verilen birinci milli kurtuluş savaşı için söylenmiştir. Ne var ki, 1959'da başlayan ve bugün hâlâ süren ikinci milli kurtuluş savaşının şartları birincisinden pek farklı olmadığı için, bu sözler, bugünkü savaşın strateji ve taktiğine de uygun düşmektedir. Gerçekten de, Vietnamlılar, kendilerinden defalarca güçlü olan bir büyük düşmanı yenmek için, onu, senelerce süren çabalarla ve sonsuz sabır ve ustalıkla bir askeri-siyasi ağın içine sıkıştırmak ve nihayet, son büyük darbeyi vurmak esasına dayanan bir plân uygulamaktadırlar.

Ancak, iki kurtuluş savaşı arasında, yine de, önemli bir fark vardır. Birincisinde, düşman nispeten zayıf olduğu için nihai darbe askeri olabilmişti. İkincisinde, düşman, dünyanın en büyük emperyalist devleti olduğu ve hele elinde atom silâhları bulunduğu için, askeri harekât bütün önemini muhafaza etmekle beraber, nihai darbe siyasi olmak zorundadır. Vietnamlılar, Amerika'ya, siyasi bir Dien Bien Fu hazırlamak yolundadırlar.

Amerikalıların etrafında örülen demir ağa, yakın zamanlarda, önemli bir düğüm daha atılmasını sağlayan son siyasi harekâtın plânı, Ağustos 1967'de kabul edilen Milli Kurtuluş Cephesi'nin yeni programında çizilmişti. Bu programa göre, artık hedef Güney Vietnam'da, devrimci bir siyasi yapı kurmak ve bunu Amerika'ya tek muhatap olarak kabul ettirmekti. Fakat ortada önemli pürüzler vardı. M.K.C., köylerin çoğunluğuna hâkim olmakla beraber, şehirlerde, yeni bir siyasi kuruluşu örgütleyecek kadar bir temele sahip değildi. Öte yandan, Johnson yönetimi, 1967 yılı sonunda Amerikalıların askeri alanda elde ettikleri nispi başarıdan cesaretlenerek, siyasi görüşmelere yanaşmak istemiyor ve cephede elde edilecek bir büyük zafere oynamayı tercih ediyordu.

İşte bu iki noktayı halletmek, yani şehirlerde bir dayanak elde etmek ve Amerikan yönetimini, kurulacak bu yeni siyasi iktidarla, uzun vadede, müzakerelere mecbur etmek için, Ocak 1968 sonunda Vietnamlılar büyük Têt taarruzuna giriştiler. Güney Vietnam'ın hemen hemen bütün şehirlerine birden yönelen taarruz, kendisinden beklenen hedeflere vararak başarılı oldu.

Şöyle ki : 1) 3 Şubat 1968'den itibaren, yeni siyasi iktidarın temeli olacak «Devrimci Halk Komiteleri» kurulmaya başladı. Ayrıca, 14 Şubat 1968'de toplanan bir gizli kongre ile, «Milli, Demokratik ve Barışçı Güçler Birliği» kuruldu. Bu yeni örgüt, M.K.C.'nin denetimi altında olmakla beraber, onun dışındadır ve amacı, millî nitelikteki liberal burjuva unsurları Cephe'nin siyasetine çekmektir. 2) Têt taarruzunun yarattığı ikinci önemli sonuç, Amerikan yönetiminin cephede savaşı kazanma hayallerine son vermesi ve böylece Johnson'u, Paris görüşmelerini açmaya mecbur etmesi oldu. Barış müzakerelerinin açılmasının Vietnamlılar için iki büyük yararı vardı. Birincisi, Johnson'un, Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'ne karşı giriştiği bombardımanları önce sınırlamak, sonra da durdurmak zorunda kalması. İkincisi ise, M.K.C.'nin kukla hükümetin yanı sıra Güney Vietnam adına konuşabilecek bir muhatap olarak Amerikalılar tarafından kabul edilmesi. Böylece, kukla hükümetin siyasi temsil inhisarı kırılmış oluyordu.

M.K.C., 8 Mayıs 1969'da, Paris konferansına sunduğu yeni bir teklifle, 1967 Ağustosunda çizdiği plânı gerçekleştirmek yolunda önemli bir adım daha attı. Bu yeni adımın amacı, kukla hükümeti ara yerden süpürüp, Güney Vietnam'da, milli nitelikte bir siyasi iktidarı Amerikalıların tek muhatabı haline getirmektir. 8 Mayıs teklifinde, M.K.C., esas hedeflerini yine açıkça tekrarladıktan sonra, bunları gerçekleştirmek için, oldukça esnek bir yöntem kabul ediyordu. Bilindiği gibi, esas hedefler şunlardır : Vietnam'ın bağımsızlığı, egemenliği, birliği ve toprak bütünlüğü. Teklif edilen yöntem ise şuydu : ilk adımda, bir milli koalisyon hükümeti kurulacaktı. Bu hükümete dahil olan hiç bir kanat, kendi siyasi rejimini uygulamaya kalkışmayacaktı. Bu geçici hükümetin şu görevleri olmalıydı : barış antlaşmasını imzalamak, yabancı güçlerin çekilmesini sağlamak, geçmişteki tutumu ne olursa olsun, herkesi, barış, bağımsızlık ve tarafsızlık ilkeleri etrafında bir milli birlik içinde toplamak, genel af ilân etmek ve demokratik hürriyetleri halka geniş ölçüde tanımak, savaş yaralarını sarmak, iktisadi hayatı geliştirmek ve emekçilerin yaşama şartlarını iyileştirmek, barışçı ve tarafsız bir dış politika gütmek ve nihayet, Güney Vietnam'da sağlam bir idare kurulması için serbest genel seçimler yapmak. M.K.C.'nin teklifine göre, Vietnam'ın birleştirilmesi işi, bu serbest seçimlerden çıkacak hükümet ile Vietnam Demokratik Cumhuriyeti arasında yapılacak doğrudan görüşmelerin eseri olacaktır. Ancak, Cenevre antlaşmalarına uygun olarak, birlik gerçekleştirilinceye kadar, ne Kuzey, ne de Güney, askeri ittifaklara girmeyecekler, yabancı ülkelere askeri üs vermeyecekler, yabancı askeri birlikler barındırmayacaklar ve hiç bir yabancı ülkenin kendilerinin koruyucusu olmasını kabul etmeyeceklerdir.

Görüldüğü gibi, M.K.C.'nin teklifi gerçekten esnek bir yöntem getiriyor ve Amerikalılara, eğer savaşı bitirme arzusunda samimi iseler, onurlarını fazla zedelemeden çekilip gitmek imkânını veriyordu. Ancak bu teklifin gerçekleşmesi için ilk şart, Amerikan yönetiminin kukla hükümetini tutmaktan vazgeçmesi idi.

Amerikalılar, şerefli bir barış için kendilerine sunulan bu güzel imkânı, bir defa daha samimiyetsizlik göstererek, geri çevirdiler. Üstelik, Paris görüşmelerini sabote edecek iki önemli teşebbüse girişmeyi de uygun buldular. Bir yandan, Güney Vietnam'da devrimci siyasi kuruluşun kadrolarını tasfiyeye yönelen yeni bir «pasifiksiyon» hareketine giriştiler. Öte yandan, Nixon, barışın birinci engeli olan kukla hükümetin başkanı ile buluşacağını ilân etti.

Bu durum karşısında, M.K.C., gerdiği ağı iyice daraltan bir hamle daha gerçekleştirdi. 6-8 Haziran 1969 tarihleri arasında, kendisinin ve «Milli, Demokratik ve Barışçı Güçler Birliği»nin katıldığı bir kongre toplayarak «Devrimci Geçici Hükümeti»ni kurdu. Cephe'nin ikinci başkanı, yeni hükümetin başkanı oldu. Ayrıca, Cephe'nin Paris'teki temsilcisi, dışişleri bakanlığına getirildi. Böylece, 8 Mayıs teklifinde öngördüğü ve görevlerini saydığı, milli nitelikteki geçici hükümeti kendi eliyle kurmuş oldu.

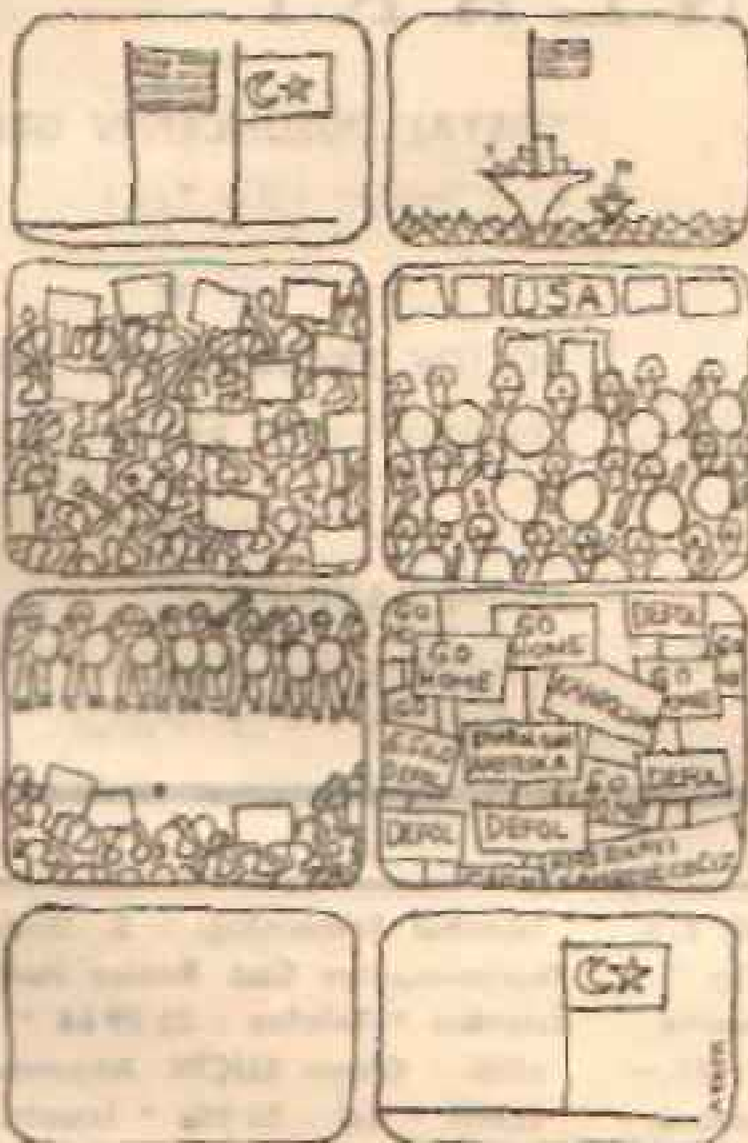
Sonuç itibariyle Amerikalılar daha da kötü bir duruma düştüler. Şimdi artık Güney Vietnam'da resmi olarak iki hükümet vardır. Kukla olan birincisi, ancak kendi askeri payandaları sayesinde ayakta durabilmekte ve başta Saygon olmak üzere, sadece birkaç büyük şehirde hâkimiyet kurabilmektedir. İkincisi ise, tamamen millî, geniş bir koalisyon mahiyetindedir, toprakların büyük bir kısmında fiilen hâkimdir ve milletlerarası alanda kendisini resmen tanıyanların sayısı hızla artmaktadır. Fazlalık olarak, M.K.C'nin güzel bir taktiğiyle cephenin temsilcisi yeni hükümetin bakanı olduğuna göre, bu hükümet, Paris konferansında, dışişleri bakanı tarafından temsil edilmektedir.

Bien Fu

Ağa gittikçe dolanan Nixon, savaşın ilk yıllarındaki duruma dönmekten başka bir çare düşünememektedir. Şimdi artık istediği, Amerikan askerinin paçasını Vietnam'dan sıyırmak ve geniş silâh ve «danışman» desteğiyle, savaşın esas yükünü kukla hükümete devretmektir. Bunun için, 25.000 askerini geri çekeceğini ve bu geri çekişe hızla devam edeceğini ilân etmiştir. Ne var ki, M.K.C., bu oyuna gelmeyeceğini hemen ispat etmiştir. Cephe kuvvetleri, Amerikalıların askerlerini çektiği her yeri hemen işgal etmek suretiyle, kukla alternatifini fiilen işlemez hale getirmek yolundadırlar. Bunun en güzel örneği, Ben Het muharebesidir. Güney Vietnam'ın merkez bölgesinin yüksek yaylalarında bulunan bu kampı Amerikalılar, kukla kuvvetlere devretmeye hazırlanırken, *büyük bir taarruza uğramışlardır.* K. Cephesi kuvvetleri öyle kritik bir durum yaratmışlardır ki, devir gerçekleştiği an, kampın kendi ellerine geçmesi kaçınılmaz hale gelmiştir. *Böylece, Nixon'un ikiyüzlü barışçılığı savaş alanında iflâs ettirilmiştir.*

Amerikan emperyalizmi Vietnam'da gittikçe boğulmaktadır. Bir yandan, kukla hükümet hızla çökmektedir. Newsweek dergisinin yazdığına göre, bizzat hükümet başkanının karısı İsviçre'de bir ev almış ve çocuklarını Avrupa'ya kaçırmıştır. Ayrıca, Paris konferansına gönderilen bir bakan Fransa'ya sığınmıştır! Kukla idarenin üyeleri, memleket dışına *kaçma hazırlıkları içindedirler. Durum öylesine ümitsizleşmiştir* ki, bir kukla subay, Saygon'da, bonzlar usulü kendini yakmaktan başka çıkar yol bulamamıştır.

Öte yandan, bizzat Amerika'da, savaş yeni buhranlara yol açmaktadır. Kamu oyu, bu çirkin saldırının son bulması için, artan bir baskıda *bulunmaktadır. Barış vaat ettiği* için seçilen Nixon, sözünü tutmaya mecbur edilmektedir. Amerikan ekonomisi ise, gittikçe yükselen savaş masraflarına artık tahammül edememektedir. Tehlikeli hale gelen enflasyonu önlemenin son çaresi olarak, Vietnam'da barış yapılması görülmektedir. Böylece, Vietnamlıların uzun vadeli stratejileri, kesin sonuca hızla yaklaşmaktadır. Yakın gelecekte, Amerikan emperyalizminin Vietnam'daki kaderi, siyasi bir Dien Bien Fu olacaktır.

İKİLİ ANLAŞMALAR ya da «ÜS YOK TESİS VAR»

Türkiye ile Amerika arasında ötedenberi «askeri kolaylıklar anlaşması» hikâyesi altında imzalanmış bulunan ikili anlaşmalar, bir hayli süren kitabına uy durma gayretlerinden sonra, Dışişleri Bakanı Çağlayangil'le çiçeği burnunda Amerikan Büyükelçisi *Handley tarafından* «temel anlaşma» olarak yeniden imzalandı.

Türkiyede sosyalist gayretler yoğunluk kazanıncaya kadar kamu oyu bu ikili anlaşmalardan habersizdi. Mesele sosyalistler tarafından açığa vurulunca, bu işlerin ne işler olduğu anlaşıldı. *Öyle ki, önceleri,* bu konuda söylenenleri gülünç gerekçelerle örtbas etmeğe yeltenenler dahi sonunda meseleyi ele almak zorunda kaldılar.

Meselenin ele alınması hiç bir şeyi halletmedi. Çünkü söz konusu kişiler, gerçekte meseleyi halletmek için değil, bir başka *biçimde kamu oy'una yutturma*nın çarelerini aramak için gayretlere düştüler. Ortaya çıkan gerçekler karşısında böyle yapmak, halk'ın gözünü boyamak için bir zorunluluk olmuştu. Ama öte yandan her şeyi olduğu gibi devam ettirmek de, siyasi mezhepleri açısından bir zorunluluktu. İşte bu zorunluluklara göre hareket edildi. Hepsi bu.

Çağlayangil'in söyledikleri arasında meseleyi derinliğine kavrayamayanların kulağına hoş gelecek sözler var. ...üslere ait topraklar Türk toprağı sayılırmış... üsleri denetleyebilirmişiz... filân. Bir kere üslere ait topraklar Türkiye toprağı sayılımaz diye imza basacak adamın dumanı savrulur. Elbette bu topraklar Türkiye toprağıdır. *Hani tersine imza basılsa* bile!... Ama, bu topraklar fiiliyatta Amerikanın istifadesine devredilmiştir. Bu topraklar üzerinde Amerikalılar kendi hesaplarına göre işler çevirmektedirler. İşin aslı bu. Denetlemeye gelince, Amerikanın kendi makaatlarına göre kurduğu bu üslerde neyi denetleyeceğiz, nasıl denetleyeceğiz? Bu öyle kolay iş değildir. Bırakınız kolaylığım, olacak iş değildir. İşin her türlü girdisini çıktısını, bütün teknik yönünü ve Amerikalının kafasının içinde dönenleri bilmek gerekir. Mümkün mü bu?

Çağlayangil, söyledikleriyle *bir nevi kurnazlık taslamaktadır.* Fiili durum karşısında deniliyor ya : «Bu yerler Türk toprağı sayılamaz.. bu yerlere Türkler giremez...» Şimdi, Çağlayangil, anlaşmaları telleyip pullayıp, meselenin burasını hoş göstermeğe çalışmaktadır. Çünkü halk oyunu en çok işin burası etkilemektedir.

Asıl olan şey, bağımsızlığımızı ağır şekilde zedeleyen ikili *anlaşmalardan büsbütün yakayı* sıyırmaktır. Amerika, NATO andlaşmasının hükümlerine sığınarak, Türkiyenin altından girip üstünden çıkmıştır. Ayrıca, Amerika, bugün, NATO ile hiç ilişkisi olmayan üslere sahiptir Türkiyede. Bu, ne bağımsızlığımızla, ne egemenlik haklarımızla ve ne de geleceğimizin garantisiyle bağdaşır.

Mesele meclislerde görüşülmeliydi. *İşin aslı esası ortaya* konulmalıydı. Kimin ne diyeceği varsa demeliydi. Bu olmadı. Görünüşe göre olmayacak da.

İkili anlaşmaları düzene (!) sokan bu anlaşma, Çağlayangil'in ağzıyla, «temel anlaşma» dır. Bu ifadeye göre sözleşmenin, Anayasanın 65. maddesi uyarınca, T.B.M.M. ce onaylanması gerekir. Kaldı ki, aslında, meselenin mahiyeti bunu gerektirir. *Ama Dışişleri Bakanlığı* sözcüsü İşçen'e göre buna hacet yoktur. Bakanlar Kurulu kararı anlaşmanın onaylanmasına kâfidir. Gizli hesap.. gizli iş...

Konu aydınlığa kavuştukça yeniden ele alacağız. Ancak şunu kesin olarak bir daha söyleyebiliriz ki, yapılan işten hayır yoktur. Bazen bir şeyin ne olduğunu anlamak için o şeyi *kimin yaptığına bakmak kâfidir.* Bu işi üsleri kendi halkına «tesis» diye yutturmaya kalkan bir iktidar yapmıştır. Bu işi kendisini alabildiğine Amerikanın dalgasına kaptırmış olan bir iktidar yapmıştır. Bu, anlayana çok şey anlatır.

ŞABAN ERİK

SEÇİM VE SOSYALİSTLER

HÜSEYİN ERGÜN

Seçimler bizim için, burjuva partileri için olduğundan çok farklı bir anlam ve önem taşır. Burjuva partileri için, seçimler, sömürü ve baskı politikalarını, halk yığınlarına, iktidarda iseler onaylatmak, muhalefette iseler benimsetmek ve her iki halde de kendi ideolojilerini halk yığınlarına aşılamak için bir fırsattır. Kampanyayı bunu başarmak için yoğunlaştırır ve ayrıca seçim çalışmalarında teşkilâtlarını sınar, güçlendirmeye çalışırlar. Halkın karşısına seçimden seçime gelmek onlar için yeter. Çünkü, ayrıca seçim dışı dönemlerde de halkı uyutmak için çeşitli teşkilâtları seferberdir. Seçim sonuçları, alınan oylar, bir yanıyla onların baskı ve sömürü politikaları ile ideolojilerini halk yığınlarına, onaylatma, benimsetme ve aşılamada başarılarını gösterir; teşkilâtlarının gücünü öğrenmede bir ölçü olur. Burjuva partilerinden hangisinin temsil ettiği eğilimin *halk yığınlarının umudunu* çalabildiğini ortaya koyar. Alınan oylar başarının ölçüsüdür.

Sosyalist bir parti için ise, seçimlerde oy almak, oyları artır*mak oldukça geri plânda bir* meseledir. Asıl önemli olan işçi ve öteki emekçi sınıflarının uyanıp, bilinçlenmesi ve örgütlenmesidir. *Oyların artmasını, ikinci derecede ve bir yan ürün* olarak düşünmek gerekir. Çünkü, bildiğimiz gibi, işçi ve müttefiki emekçi sınıfların iktidara gelmesi, bir burjuva partisinin yerine ötekinin gelmesine benzemez. Sosyalist partinin yapacağı iş kurulu düzeni sürdürmek değil, sömürü çarkını kırmak, ve yeni bir düzen kurmaktır. Bu ise, bilinçli ve güçlü, işçi ve öteki emekçi sınıflara fiilen önderlik edebilen bir teşkilâtı gerektirir. Böyle bir teşkilâta sahip olmayan parti, sözgelimi, oyların büyük bir çoğunluğunu alsa bile, ne iktidarı alabilir ve ne de iktidarı verseler de sosyalizmi kurma yönünde başarılı adımlar atabilir. Sosyalist parti gerek iktidardan önce gerekse iktidara geçtikten sonra, zorlu bir sınıf mücadelesini yürütecek güçte olmak zorundadır. Bu bakımdan oy, bizim için, teşkilâtımızın gücünü gösterdiği ölçüde önemlidir. Yoksa halkın teşkilâtımızın *önderliği olmadan, burjuva parti*lerinden umut kesmesi sonucu, bir de bunları deneyelim, diyerek verdiği oylar, sosyalist bir parti için çok geri plânda bir önem taşır ve ancak bu oyları verenleri bilinçlendirip örgütlemenin daha kolay olduğunu gösterir.

Seçimler bir yandan mevcut ör-Örgütün kendisini bir daha sınaması ve eylem içinde gücünü argütün halkın karşısında kendini sınaması, kendini yenilemesi için, öte yandan halk yığınlarıyla bağlar kurması, bağlarını geliştirmesi ve özellikle namuslu halk önderlerinin tanınıp partiye kazanılması açısından büyük bir fırsattır. Hem partide hem de halk arasında bilincin artması teşkilâtlanmanın ilerlemesi, partinin emekçi sınıflara öncülük edebilme yeteneğinin *gelişmesi* için seçimlerden de yararlanmak lâzımdır.

Şüphe yok ki, sosyalist bir parti için çalışma dönemi yalnız se*çim sıraları değildir. Burjuva* partileri seçimden seçime halkın karşısına giderler ve bu, onlara yeter. Oysa sosyalist parti, seçimleri, yalnızca çalışma programının bir parçası olarak düşünmek ve bir bakıma, her gün seçim varmış gibi, dursuz duraksız çalışmak zorundadır.

Partiyi bir oy alma makinası, bir milletvekili şirketi gibi düşünmek yanlıştır. Oy sayısı, milletve*kili sayısı çok kere sosyalist parti*nin gücüyle doğru orantılı olmayabilir. Bunlar, örgütün gücünü, örgütün halka önderlik edebilme yeteneğini yansıttığı ölçüde önemlidir.

Bütün sosyalistler seçimleri bu açıdan değerlendirmek ve çalışmalarını buna göre yürütmek zorundadırlar. Burjuva partilerinin şatafatlı seçim kampanyaları bizi şaşırtmamalıdır. Onların halkı bilinçlendirip örgütlemek yolunda bir dertleri olmadığını hatırdan çıkarmamak zorundayız.

Bir de son olarak, seçimlerde bütün sosyalistler olanca güçleriyle, yukarıda söylediğimiz ilkeler çerçevesinde çalışmakla yükümlüdürler. Bu konuda en küçük bir tereddüde kapılmaya yer yoktur. Şüphesiz bu çalışmalarda halk dalkavukluğuna, oy avcılığına yer *olmayacaktır. İşçi sınıfı ve öteki* emekçi sınıfların uyanıp bilinçlenmesi, örgütün gücünün artması için çalışılacaktır. Partinin böyle bir çalışma sonucu olan başarısı, kesinlikle, sosyalist mücadelede doğru çizgide olmayanlara değil, sosyalistlere ait olacaktır.

EMEK * Onbeş Günlük Sosyalist Gazete İki Haftada bir Pazartesi Günleri çıkar. Sahibi : Şaban ERİK * Genel Yayın Müdürü : Sadun AREN * Yazı İşleri Müdürü : Hüseyin ERGÜN * Yıl : 1 - Sayı : 6 - Fiyatı : 150 Kuruş - 14 Temmuz 1969

Yönetim Yeri : Süleyman Sırrı Sokak 2/8 Yenişehir/ANKARA - Tel 17 05 76 * P.K. 276 Bakanlıklar/ANKARA * Abone Şartları : 13 Sayı : 12,5 TL, 26 Sayı : 25,— TL, 52 Sayı : 50,— TL İLAN : Santimi 25,— TL Yayın ilânları yüzde 50 indirimlidir. Küçük yayın ilânları kelimesi 75 Kuruştur.

İstanbul Temsilciliği : S. Günay AKARSU Nuruosmaniye Cad. Benice Han - Cağaloğlu İstanbul * Telefon : 26 29 64 * İzmir Temsilciliği : Güner ELİÇİN, Akgerman Han 404 İZMİR * Tel : 24 986 * İstanbul Dağıtımı : Fuat BÜTE, Ankara Cad. 8 İstanbul * Tel : 27 89 49 *
Dizgi ve Baskı : Baylan Basım ve Ciltevi